

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 188 (XXXII) — Nr. 946

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Joi, 15 octombrie 2020

SUMAR

<u>Nr.</u>	<u>Pagina</u>
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE	
Decizia nr. 445 din 23 iunie 2020 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 31 alin. (4) din Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945—22 decembrie 1989	2–5
Decizia nr. 521 din 30 iunie 2020 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor capitolului II „Salarii de bază pentru personalul auxiliar de specialitate din cadrul instanțelor și parchetelor” din anexa nr. V „Familia ocupațională de funcții bugetare «Justiție» și Curtea Constituțională” la Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice și ale art. 38 alin. (6) din Legea-cadru nr. 153/2017, precum și a Legii-cadru nr. 153/2017, în ansamblul său	6–10
Decizia nr. 678 din 29 septembrie 2020 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 alin. (1) din Legea privind unele măsuri pentru organizarea alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților, ca urmare a încetării mandatului Parlamentului ales în anul 2016, precum și a legii, în ansamblul său	11–27
★	
Opinie separată	28–29
HOTĂRĂRI ALE GUVERNULUI ROMÂNIEI	
853. — Hotărâre privind aprobarea bugetului de venituri și cheltuieli rectificat pe anul 2020 pentru Societatea Complexul Energetic Oltenia — S.A., aflată sub autoritatea Ministerului Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri	30–32

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ****DECIZIA Nr. 445**

din 23 iunie 2020

**referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 31 alin. (4)
din Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv
în perioada 6 martie 1945—22 decembrie 1989**

Valer Dorneanu	— președinte
Cristian Deliorga	— judecător
Marian Enache	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Gheorghe Stan	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Elena-Simina Tănăsescu	— judecător
Irina Loredana Gulie	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Loredana Brezeanu.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. VII din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 98/2016 pentru prorogarea unor termene, instituirea unor noi termene, privind unele măsuri pentru finalizarea activităților cuprinse în contractele încheiate în cadrul Acordului de împrumut dintre România și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare pentru finanțarea Proiectului privind reforma sistemului judiciar, semnat la București la 27 ianuarie 2006, ratificat prin Legea nr. 205/2006, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, excepție ridicată de instanța de judecată din oficiu în Dosarul nr. 13.905/3/2017 al Curții de Apel București — Secția a IV-a civilă și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 575D/2019.

2. La apelul nominal răspunde partea Mihai Badralexe, personal. Lipsește cealaltă parte. Procedura de citare este legal îndeplinită.

3. Magistratul-asistent referă asupra faptului că partea Mihai Badralexe a depus la dosar note scrise prin care solicită admiterea excepției.

4. Președintele dispune a se face apelul și în Dosarul nr. 719D/2019, având ca obiect excepția de neconstituționalitate a aceluiași prevederi legale, excepție ridicată de instanța de judecată din oficiu în Dosarul nr. 13.891/3/2017 al Curții de Apel București — Secția a IV-a civilă. La apelul nominal răspunde partea Mihai Badralexe, personal. Lipsește cealaltă parte. Procedura de citare este legal îndeplinită.

5. Magistratul-asistent referă asupra faptului că partea Mihai Badralexe a depus la dosar note scrise prin care solicită admiterea excepției.

6. Având în vedere excepțiile de neconstituționalitate ridicate în dosarele anterior menționate, Curtea, din oficiu, pune în discuție conexarea Dosarului nr. 719D/2019 la Dosarul nr. 575D/2019. Partea prezentă solicită conexarea dosarelor menționate. Reprezentantul Ministerului Public este de acord cu măsura conexării. Curtea, în temeiul dispozițiilor art. 53 alin. (5)

din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, dispune conexarea Dosarului nr. 719D/2019 la Dosarul nr. 575D/2019, care este primul înregistrat.

7. Având cuvântul pe fondul cauzei, partea Mihai Badralexe solicită admiterea excepției. În acest sens arată, în esență, că textul de lege criticat este constituțional doar în măsura în care nu se aplică și cauzelor aflate pe rolul instanțelor la data intrării în vigoare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 98/2016. Astfel, arată că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, statul nu poate să modifice legislația în timpul unui proces pentru a-și produce sieși un avantaj, care în speță constă în diminuarea de aproximativ 3 ori a valorii măsurilor compensatorii acordate, fără motive imperioase, de interes general. Prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 98/2016 s-a invocat motivul modului imprecis de redactare a textului de lege criticat, ceea ce este un motiv fals, dat fiind faptul că pretinsa neclaritate fusese lămurită de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 189 din 3 aprilie 2014. De asemenea, se mai susține că interesul general dictează exact contrariul — să nu se modifice legislația în timpul procesului, imprevizibil, producând un avantaj statului, diminuând de aproape trei ori despăgubirile, fără nicio justificare.

8. Se mai susține că este neconstituțională modificarea textului de lege criticat prin ordonanță de urgență, deoarece este afectat dreptul de proprietate privată, modificarea putând fi făcută doar prin lege. Totodată, mai arată că este încălcat principiul stabilității/securității raporturilor juridice, deoarece modificarea textului de lege criticat schimbă soluția legală care s-a aplicat timp de 16 ani, fără nicio justificare obiectivă și rezonabilă, dat fiind faptul că o diminuare a despăgubirilor de aproape trei ori nu poate fi considerată rezonabilă. Se mai susține că marja de apreciere a statului este un concept valid, dar care nu se aplică în prezenta cauză, unde este vorba despre o modificare a soluției legislative existente între anii 2001 și 2016, astfel încât în cauză se pune problema coerenței rezonabile față de soluția inițială, iar nu a marjei de apreciere. Se mai invocă jurisprudența Curții Constituționale referitoare la măsurile de despăgubire instituite prin Legea nr. 165/2013, arătând că au fost declarate constituționale metodele de calcul al despăgubirilor, dat fiind că în acest caz modificările au fost mici și, mai ales, justificate, ceea ce nu se poate afirma despre situația instituită prin textul de lege criticat. Se mai invocă Legea nr. 22/2020 pentru modificarea Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România și pentru completarea articolului 4 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000 privind retrocedarea unor bunuri imobile care au aparținut cultelor

religioase din România, prin care a fost instituită o reactualizare a măsurilor reparatorii. De asemenea, se arată că modificarea textului de lege criticat a instituit o discriminare între proprietarii direcți, persoane fizice, față de care despăgubirile se calculează până în anul 2020, pe de o parte, și, pe de altă parte, proprietarii asociați la persoane juridice, care primesc despăgubiri de trei ori mai mici.

9. Reprezentantul Ministerului Public solicită respingerea excepției ca neîntemeiată. În acest sens arată că stabilirea modalității de calcul al cuantumului despăgubirilor acordate în temeiul legilor de restituire intră în marja de apreciere a legiuitorului. Prin Decizia nr. 189 din 3 aprilie 2014, Curtea Constituțională nu s-a pronunțat asupra obligativității acordării indicelui de inflație, ci a realizat doar o interpretare sistematică a textului de lege în vigoare la data respectivă, astfel încât nu sunt întemeiate criticile de neconstituționalitate raportate la art. 147 din Constituție, în ceea ce privește efectul obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarelor, constată următoarele:

10. Prin încheierile din 21 februarie 2019 și din 7 martie 2019, pronunțate în dosarele nr. 13.905/3/2017 și nr. 13.891/3/2017, **Curtea de Apel București — Secția a IV-a civilă a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. VII din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 98/2016 pentru prorogarea unor termene, instituirea unor noi termene, privind unele măsuri pentru finalizarea activităților cuprinse în contractele încheiate în cadrul Acordului de împrumut dintre România și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare pentru finanțarea Proiectului privind reforma sistemului judiciar, semnat la București la 27 ianuarie 2006, ratificat prin Legea nr. 205/2006, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative.** Excepția a fost invocată de instanța de judecată din oficiu în cauze având ca obiect soluționarea apelului declarat de Autoritatea pentru Administrarea Activelor Statului împotriva Sentinței civile nr. 1.147 din 8.06.2018, pronunțată de Tribunalul București — Secția a V-a civilă în Dosarul nr. 13.905/3/2017, și, respectiv, împotriva Sentinței civile nr. 1.144 din 8 iunie 2018, pronunțată de Tribunalul București — Secția a V-a civilă în Dosarul nr. 13.891/3/2017, având ca obiect contestațiile formulate împotriva unor decizii emise de Autoritatea pentru Administrarea Activelor Statului, în temeiul Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945—22 decembrie 1989.

11. În motivarea excepției de neconstituționalitate se susține, în esență, că modificarea adusă prevederilor art. 31 alin. (4) din Legea nr. 10/2001 prin art. VII din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 98/2016, prin eliminarea din calculul valorii despăgubirilor convenite persoanelor îndreptățite a indicelui de inflație stabilit de Institutul Național de Statistică, astfel încât valoarea acțiunilor este recalculată, iar nu actualizată, contravine Deciziei Curții Constituționale nr. 189 din 3 aprilie 2014, prin care s-a statuat că forma art. 31 alin. (4) din Legea nr. 10/2001, introdusă prin Legea nr. 165/2013, este constituțională tocmai pentru că nu interzice actualizarea valorii recalculate a acțiunilor cu indicele de inflație de la data de 14 februarie 2001 și până la data la care se va stabili cuantumul final al despăgubirilor.

12. Se susține că nu se poate vorbi despre un comportament loial al legiuitorului atunci când acesta reglementează o situație juridică prin adoptarea unei soluții legislative contrare soluției pe care anterior Curtea Constituțională a considerat-o în conformitate cu Legea fundamentală. Altfel spus, legiuitorul nu poate să mai susțină o formă a legii care este în sensul interzicerii actualizării.

13. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierile de sesizare au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate invocate.

14. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului, Guvernul și Avocatul Poporului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierile de sesizare, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, susținerile părții prezente, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, republicată, reține următoarele:

15. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, republicată, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

16. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** îl reprezintă prevederile art. VII din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 98/2016 pentru prorogarea unor termene, instituirea unor noi termene, privind unele măsuri pentru finalizarea activităților cuprinse în contractele încheiate în cadrul Acordului de împrumut dintre România și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare pentru finanțarea Proiectului privind reforma sistemului judiciar, semnat la București la 27 ianuarie 2006, ratificat prin Legea nr. 205/2006, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.030 din 21 decembrie 2016, potrivit căruia: „*La articolul 31 din Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945—22 decembrie 1989, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 798 din 2 septembrie 2005, cu modificările și completările ulterioare, alineatul (4) se modifică și va avea următorul cuprins:*

«(4) Recalcularea valorii acțiunilor se face în baza valorii activului net din ultimul bilanț contabil, cu utilizarea coeficientului de actualizare stabilit de Banca Națională a României prin Ordinul nr. 3/2001 privind coeficientul de actualizare a valorii leului de la data de 11 iunie 1948 până la data de 14 februarie 2001 și a prevederilor Legii nr. 303/1947 pentru recalcularea patrimoniului societăților pe acțiuni, în cazul în care bilanțul este anterior acesteia. Recalcularea se face până la data de 14 februarie 2001.»”

17. Potrivit art. 62 teza întâi din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 21 aprilie 2010, dispozițiile de modificare și de completare se încorporează, de la data intrării lor în vigoare, în actul de bază, identificându-se cu acesta, astfel încât Curtea urmează să rețină, ca obiect al excepției de neconstituționalitate,

prevederile art. 31 alin. (4) din Legea nr. 10/2001, astfel cum au fost modificate prin art. VII din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 98/2016.

18. În opinia instanței de judecată care a invocat din oficiu excepția, prevederile legale criticate contravin dispozițiilor constituționale cuprinse în art. 1 alin. (4) și (5) privind principiul separației și echilibrului în stat și, respectiv, principiul legalității și art. 147 — *Deciziile Curții Constituționale*.

19. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că, potrivit art. 3 alin. (1) lit. b) coroborat cu art. 31 alin. (1) din Legea nr. 10/2001, persoanele fizice, asociați ai persoanei juridice care deține imobile și alte active în proprietate la data preluării acestora în mod abuziv, au dreptul la despăgubiri în condițiile legii speciale privind regimul de stabilire și plată a despăgubirilor aferente imobilelor preluate în mod abuziv. Primind notificarea, instituția publică implicată în privatizare are obligația să stabilească valoarea recalculată a acțiunilor care au aparținut persoanei îndreptățite sau succesorilor acesteia și să emită decizie motivată de propunere de acordare de măsuri reparatorii prin echivalent, plata despăgubirilor făcându-se în condițiile cap. V — *Procedurile administrative pentru acordarea despăgubirilor*, cuprins în titlul VII din Legea nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 653 din 22 iulie 2005, cu modificările și completările ulterioare, despăgubirile urmând a fi stabilite de către Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor. În prezent, ca urmare a intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, modalitatea de despăgubire este cea reglementată prin cap. III — *Acordarea de măsuri compensatorii* din acest act normativ.

20. Potrivit art. 31 alin. (4) din Legea nr. 10/2001, republicată, în forma anterioară completării acestui text de lege prin dispozițiile art. 49 din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare (dispoziții ce se coroborează cu pct. 32.5 cuprins în Normele metodologice de aplicare unitară a Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945—22 decembrie 1989, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 498/2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 324 din 14 mai 2003, respectiv cu pct. 31.5 cuprins în Normele metodologice de aplicare unitară a Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945—22 decembrie 1989, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 250/2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 227 din 3 aprilie 2007), recalcularea valorii acțiunilor se face de către instituția publică implicată în privatizare în baza valorii activului net din ultimul bilanț contabil. Astfel, potrivit modalității de calcul exemplificate în normele metodologice amintite, pentru cuantificarea valorii acțiunilor deținute și dovedite se calculează mai întâi valoarea aferentă cotei deținute de persoana îndreptățită/moștenitorii acesteia din activul net corespunzător ultimului bilanț contabil. La valoarea astfel rezultată se aplică coeficientul de actualizare a valorii leului de la data de 11 iunie 1948 până la data de 14 februarie 2001, stabilit, în conformitate cu art. 31 alin. (5) din Legea nr. 10/2001, republicată, de Banca Națională a României prin Ordinul Băncii Naționale a României nr. 3/2001, coeficient care are întotdeauna o valoare fixă. La această valoare se adaugă suma rezultată din calculul indicelui de inflație stabilit de Institutul Național de Statistică, corespunzător anilor anteriori, până în anul soluționării notificării.

Așadar, existau trei elemente aplicabile în calcul, și anume coeficientul de actualizare stabilit de Banca Națională a României prin Ordinul nr. 3/2001, indicele inflației stabilit de Institutul Național de Statistică și prevederile Legii nr. 303/1947 pentru recalcularea patrimoniului societăților pe acțiuni.

21. După intrarea în vigoare a art. 49 din Legea nr. 165/2013, care a modificat art. 31 alin. (4) din Legea nr. 10/2001, având în vedere introducerea sintagmei potrivit căreia „*Actualizarea se face până la data de 14 februarie 2001.*”, a existat o anumită dificultate în interpretarea și aplicarea acestor din urmă prevederi legale de către instituțiile cu competențe în calcularea și acordarea despăgubirilor, datorată impreciziei de redactare a prevederilor art. 31 alin. (4) din Legea nr. 10/2001, în forma modificată, în sensul neclarității perioadei până la care se face recalcularea acțiunilor deținute la societățile comerciale preluate abuziv de stat, prin cuprinderea în noțiunea de recalculare a coeficientului de actualizare și a indicelui de inflație, ca două noțiuni distincte.

22. Prin Decizia nr. 189 din 3 aprilie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 458 din 23 iunie 2014, paragrafele 21—24, Curtea Constituțională a procedat la o analiză amplă a modalității de calcul al despăgubirilor, în temeiul art. 31 alin. (4) din legea criticată, în forma modificată, și a reținut, în esență, că, în realitate, ipoteza normativă a textului de lege criticat a rămas aceeași ca în forma inițială a Legii nr. 10/2001, dat fiind faptul că „actualizarea” la care face referire textul de lege nou-introdus nu are în vedere calculul indicelui de inflație stabilit de Institutul Național de Statistică, ci se referă la coeficientul de actualizare stabilit de Banca Națională a României, prin Ordinul Băncii Naționale a României nr. 3/2001, care și inițial avea ca perioadă de referință pentru actualizarea valorii leului perioada 11 iunie 1948 — 14 februarie 2001. Curtea a reținut că operațiunea de „actualizare” nu poate privi obligativitatea calculării indicelui de inflație doar până la data de 14 februarie 2001, data intrării în vigoare a Legii nr. 10/2001, pentru că, dacă aceasta ar fi fost intenția legiuitorului, ar fi trebuit eliminată referirea la utilizarea indicelui de inflație din prima teză a art. 31 alin. (4) din Legea nr. 10/2001, astfel cum a fost modificat prin art. 49 din Legea nr. 165/2013.

23. În concluzie, prin decizia menționată Curtea a reținut că prevederile legale criticate se referă exclusiv la utilizarea coeficientului de actualizare stabilit de Banca Națională a României prin Ordinul Băncii Naționale a României nr. 3/2001, coeficient care are întotdeauna o valoare fixă, referindu-se la actualizarea valorii leului la data recunoașterii dreptului la despăgubire prin actul normativ cu caracter reparatoriu, respectiv Legea nr. 10/2001, și nu va afecta nici pe viitor utilizarea indicelui de inflație în modul de calcul al despăgubirii. Cu alte cuvinte, prin decizia menționată Curtea nu s-a pronunțat în sensul instituirii utilizării indicelui de inflație în modul de calcul, ci a analizat conținutul normativ existent al textului de lege criticat. Prin urmare, nu pot fi reținute criticile de neconstituționalitate formulate în prezenta cauză prin referire la cele statuate în Decizia Curții Constituționale nr. 189 din 3 aprilie 2014.

24. În prezenta cauză, Curtea mai reține că reglementarea diferită a modalității de calcul al despăgubirilor și implicit quantumul final al despăgubirilor acordate pentru imobilele preluate în mod abuziv, în speță fiind vorba de recalcularea valorii acțiunilor deținute la societăți comerciale preluate în mod abuziv, intră în marja de apreciere a legiuitorului, cu atât mai

mult cu cât prevederile legale criticate nu neagă dreptul la despăgubire al persoanelor îndreptățite și este rezultatul opțiunii legiuitorului, singurul în măsură să aprecieze asupra contextului economico-financiar al adoptării măsurii legislative criticate.

25. De asemenea, în legătură cu această opțiune a legiuitorului de a nu actualiza cu indicii de inflație despăgubirea cuvenită persoanelor îndreptățite, Curtea reține că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale nu garantează un drept la o compensație integrală în orice circumstanțe, o compensație numai parțială nefăcând privarea de proprietate nelegitimă *eo ipso* în toate cazurile. În mod special, anumite obiective legitime, de utilitate publică, precum cele care urmăresc măsuri de reformă economică sau de dreptate socială, pot milita pentru o rambursare mai mică decât valoarea de piață integrală (a se vedea în acest sens hotărârile din 21 februarie 1986 și din 8 iulie 1986, pronunțate în cauzele *James și alții împotriva Regatului Unit*, paragraful 54, și, respectiv, *Lithgow și alții împotriva Regatului Unit*, paragraful 120). Totodată, potrivit Hotărârii-pilot din 12 octombrie 2010, pronunțată în Cauza *Maria Atanasiu și alții împotriva României*, paragrafele 174 și 175, în acord cu dispozițiile art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, statul are dreptul de a expropria bunuri — inclusiv orice drepturi la despăgubire consfințite de lege — și de a reduce, chiar foarte mult, nivelul despăgubirilor prin mijloace legislative, cu condiția ca valoarea despăgubirii acordate pentru o privare de proprietate operată de stat să fie în mod rezonabil proporțională cu valoarea bunului.

26. Astfel, în prezenta cauză, Curtea reține că, prin neactualizarea sumelor aferente despăgubirilor cuvenite pentru acțiunile deținute la societățile comerciale preluate abuziv de stat, legiuitorul a implementat o măsură echivalentă unei plafonări a valorii despăgubirilor. Este o aplicare fidelă a considerentelor de principiu rezultate din Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 12 octombrie 2010, pronunțată în Cauza *Maria Atanasiu și alții împotriva României*, prin care a fost acordată o largă marjă de apreciere în privința

modului de configurare și executare a creanțelor statului în materia restituirii imobilelor. În acest sens, prin aceeași hotărâre, s-a statuat că statului „trebuie să i se lase o marjă largă de apreciere pentru a alege măsurile destinate să garanteze respectarea drepturilor patrimoniale sau să reglementeze raporturile de proprietate din țară și pentru punerea lor în aplicare” (paragraful 233), iar „Plafonarea despăgubirilor și eşalonarea lor pe o perioadă mai lungă ar putea să reprezinte, de asemenea, măsuri capabile să păstreze un just echilibru între interesele foștilor proprietari și interesul general al colectivității” (paragraful 235). În consecință, ținând cont de numărul mare de persoane vizate și de consecințele importante ale hotărârii, al cărei impact asupra întregii țări este considerabil, „autoritățile naționale rămân suverane pentru a alege [...] măsurile generale ce trebuie integrate în ordinea juridică internă pentru a pune capăt încălcărilor constatate de Curte” (paragraful 236).

27. În acest sens s-a pronunțat Curtea Constituțională și prin Decizia nr. 557 din 26 septembrie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 992 din 10 decembrie 2019, paragrafele 27 și 28, ale cărei soluție și considerente își mențin valabilitatea și în prezenta cauză.

28. În ceea ce privește invocarea încălcării dispozițiilor art. 1 alin. (4) și (5) din Constituție, referitoare la principiul separației și echilibrului în stat și, respectiv, la principiul legalității, Curtea reține că, prin adoptarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 98/2016, legiuitorul nu a avut în vedere un anumit proces aflat pe rolul instanțelor de judecată, ci a urmărit instituirea unei reglementări unitare și coerente, prin impunerea unor proceduri speciale și a unor termene fixe, de natură a contribui la finalizarea tuturor procedurilor de restituire. Astfel cum reiese din nota de fundamentare a acestui act normativ, reglementarea a urmărit să asigure finalizarea procesului de restituire, care se desfășoară încă din anul 1991, și pentru a nu permite continuarea aplicării neunitare a legislației incidente, în condițiile în care instituțiile competente cu calcularea și acordarea despăgubirilor au aplicat în mod diferit prevederile art. 49 din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, motivul fiind modul imprecis în care a fost redactat articolul în cauză.

29. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de instanța de judecată din oficiu în dosarele nr. 13.905/3/2017 și nr. 13.891/3/2017 ale Curții de Apel București — Secția a IV-a civilă și constată că dispozițiile art. 31 alin. (4) din Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945—22 decembrie 1989 sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Curții de Apel București — Secția a IV-a civilă și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I. Pronunțată în ședința din data de 23 iunie 2020.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent,
Irina Loredana Gulie

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 521

din 30 iunie 2020

referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor capitolului II „Salarii de bază pentru personalul auxiliar de specialitate din cadrul instanțelor și parchetelor” din anexa nr. V „Familia ocupațională de funcții bugetare «Justiție» și Curtea Constituțională” la Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice și ale art. 38 alin. (6) din Legea-cadru nr. 153/2017, precum și a Legii-cadru nr. 153/2017, în ansamblul său

Valer Dorneanu	— președinte
Cristian Deliorga	— judecător
Marian Enache	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Gheorghe Stan	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Elena-Simina Tănăsescu	— judecător
Varga Atila	— judecător
Simina Popescu-Marin	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Sorin-Ioan-Daniel Chiriazii.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor capitolului II din anexa nr. V la Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice și ale art. 38 alin. (6) din Legea-cadru nr. 153/2017, excepție ridicată de Rodica Angela Surducan în Dosarul nr. 594/83/2018 al Curții de Apel București — Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 2.149D/2018.

2. La apelul nominal lipsesc părțile. Procedura de citare este legal îndeplinită.

3. Cauza fiind în stare de judecată, președintele Curții acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de respingere a excepției de neconstituționalitate ca neîntemeiată, sens în care arată că stabilirea regulilor privind salarizarea categoriilor de personal plătite din fonduri publice reprezintă opțiunea legiuitorului, fără a încălca dispozițiile art. 16 din Constituție. Legea fundamentală nu stabilește un quantum al salariului, ci reglementează dreptul la un salariu minim brut pe țară, sens în care invocă jurisprudența în materie a Curții Constituționale, spre exemplu, Decizia nr. 428 din 4 iulie 2019. Sub aspectul criticilor extrinseci de neconstituționalitate, arată că nu este încălcat principiul bicameralismului, care implică dreptul Camerei decizionale de a „decide definitiv” asupra proiectului de lege sau propunerii legislative, potrivit art. 75 din Constituție.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, reține următoarele:

4. Prin Încheierea din 22 octombrie 2018, pronunțată în Dosarul nr. 594/83/2018, **Curtea de Apel București — Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor capitolului II din anexa nr. V la Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice și ale art. 38 alin. (6) din Legea-cadru nr. 153/2017**. Excepția a fost ridicată de Rodica Angela Surducan într-o cauză având ca obiect anularea unui act administrativ.

5. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autoarea acesteia susține, în esență, că în urma deciziei de reîncadrare, având ca temei prevederile legale criticate, salariul specialiștilor IT din sistemul judiciar a fost drastic diminuat cu aproximativ 55%—60% față de nivelul avut în luna decembrie 2017, spre deosebire de alți specialiști din sistemul judiciar, precum și față de alte categorii de personal plătit din fonduri publice. Astfel, în cazul specialiștilor IT, prevederile art. 38 alin. (6) din Legea-cadru nr. 153/2017 blochează în mod discriminatoriu orice altă majorare salarială ulterioară și care se prezumă a fi acordată întregului personal din sistemul bugetar. Această prevedere, pe lângă reducerea drastică prevăzută de noua grilă de salarizare, provoacă încă o reducere majoră determinată de trecerea contribuțiilor de la angajator la angajat. În fapt, aplicarea art. 38 alin. (6) din lege conduce la blocarea majorării salariale compensatorii de 25% prevăzute la art. 38 alin. (3) lit. a) din Legea-cadru nr. 153/2017 pentru toate celelalte categorii profesionale. Această modificare contrazice principiile sistemului de salarizare, enunțate în secțiunea a 2-a a Legii-cadru nr. 153/2017, și anume principiul nediscriminării, principiul egalității, principiul importanței sociale a muncii, principiul stimulării personalului din sectorul bugetar, principiul transparenței mecanismului de stabilire a drepturilor salariale, principiul ierarhizării, pe orizontală și pe verticală, în cadrul aceluiși domeniu, în funcție de complexitatea și importanța activității desfășurate.

6. Reducerea salariului cu aproape de 60% pentru viitor și lipsirea de dreptul de a mai primi vreodată sumele de bani aferente acestui procent reprezintă, indiscutabil, o ingerință ce a avut ca efect privarea de un „bun”, în sensul art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Sunt invocate, în acest sens, aspecte din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului privind dreptul la respectarea bunurilor.

7. Autoarea excepției susține, de asemenea, că prevederile legale criticate care determină diminuarea salariului nu respectă exigențele art. 53 din Constituție privind restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți. Invocă Decizia Curții Constituționale nr. 872 din 25 iunie 2010 și susține că prevederile din cuprinsul Legii-cadru nr. 153/2017, prin care se stabilește salarizarea informaticienilor din sistemul justiției, prin reducerea salariilor în plată ale personalului deja încadrat pe aceste funcții, sunt neconstituționale, impunându-se garantarea menținerii nivelului în plată, fără a aduce atingere dreptului constituțional al legiuitorului de a stabili sistemul de salarizare. Or, în cauza de față intervenția asupra nivelului salarial în plată stabilit tot prin lege adoptată de Parlament aduce atingere art. 53 din Constituție, deoarece măsura este discriminatorie și are caracter definitiv.

8. Sub aspect extrinsec, în susținerea încălcării art. 61 și art. 75 din Constituție, este invocată încălcarea competenței primei Camere sesizate (Camera Deputaților) — care nu a dezbătut textul și soluțiile adoptate de Senat, cu referire la modificările adoptate după votul din plenul Camerei Deputaților, precum și a principiilor constituționale în virtutea cărora o lege nu poate fi adoptată de către o singură Cameră, legea fiind, cu aportul specific al fiecărei Camere, opera întregului Parlament. Invocă, în acest sens, aspecte din jurisprudența Curții Constituționale privind principiul bicameralismului, spre exemplu, Decizia nr. 1.029 din 8 octombrie 2008, Decizia nr. 472 din 22 aprilie 2008 sau Decizia nr. 1 din 11 ianuarie 2012. Astfel, autoarea excepției arată că, în forma finală a legii, care a fost promulgată, specialiștii IT sunt din nou asimilați grefierilor, deși în forma legii adoptată de Senat, aceștia au fost excluși în totalitate din lege. De asemenea, autoarea excepției susține și încălcarea art. 79 din Constituție, deoarece Consiliului Legislativ i s-a solicitat avizul pentru un proiect de lege care diferă esențial de formele legii adoptate de Plenul celor două Camere.

9. **Curtea de Apel București — Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal** apreciază că excepția de neconstituționalitate este nefondată.

10. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

11. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului, Guvernul și Avocatul Poporului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, prevederile legale criticate, raportate la dispozițiile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

12. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

13. **Obiectul excepției de neconstituționalitate**, astfel cum este reținut în încheierea de sesizare, îl constituie prevederile capitolului II „Salarii de bază pentru personalul auxiliar de specialitate din cadrul instanțelor și parchetelor” din anexa nr. V „Familia ocupațională de funcții bugetare «Justiție» și Curtea Constituțională” la Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, precum și ale art. 38 alin. (6) din Legea-cadru nr. 153/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 492 din 28 iunie 2017. Din examinarea considerentelor actului de sesizare și a notelor scrise ale autoarei excepției, Curtea observă că aceasta formulează atât critici de neconstituționalitate intrinsecă, cât și critici de natură extrinsecă asupra Legii-cadru nr. 153/2017. În consecință, Curtea reține ca obiect al excepției prevederile capitolului II din anexa nr. V la Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice și ale art. 38 alin. (6) din Legea-cadru nr. 153/2017, precum și ale Legii-cadru nr. 153/2017, în ansamblul său.

14. Prevederile capitolului II din anexa nr. V la Legea-cadru nr. 153/2017 stabilesc „*Salarii de bază pentru personalul auxiliar de specialitate din cadrul instanțelor și parchetelor*”.

15. Prevederile art. 38 alin. (6) din Legea-cadru nr. 153/2017 au următorul cuprins: „*În situația în care, începând cu 1 ianuarie*

2018, salariile de bază, soldele de funcție/salariile de funcție, indemnizațiile de încadrare sunt mai mari decât cele stabilite potrivit prezentei legi pentru anul 2022 sau devin ulterior mai mari ca urmare a majorărilor salariale reglementate, se acordă cele stabilite pentru anul 2022.”

16. În opinia autoarei excepției, prevederile de lege ce formează obiectul excepției contravin dispozițiilor din Constituție cuprinse în art. 16 privind egalitatea în drepturi a cetățenilor, art. 44 privind dreptul de proprietate privată, art. 53 privind restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, art. 61 privind rolul și structura Parlamentului, art. 75 privind sesizarea Camerelor Parlamentului și art. 79 privind Consiliul Legislativ.

17. De asemenea, sunt invocate prevederile art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale privind dreptul la respectarea bunurilor.

18. Examinând excepția de neconstituționalitate, sub aspectul criticilor de neconstituționalitate intrinsecă, referitoare la salarizarea specialiștilor IT din instanțe și parchete, astfel cum aceasta este reglementată prin capitolul II din anexa nr. V la Legea-cadru nr. 153/2017, Curtea reține că, în jurisprudența sa, instanța de contencios constituțional a mai analizat critici de neconstituționalitate similare (a se vedea, spre exemplu, Decizia nr. 428 din 4 iulie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 17 octombrie 2019, Decizia nr. 75 din 18 februarie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 466 din 2 iunie 2020, sau Decizia nr. 126 din 10 martie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 514 din 16 iunie 2020).

19. Astfel, referitor la critica de neconstituționalitate vizând instituirea unei discriminări între specialiștii IT și alte categorii de specialiști din sistemul judiciar, Curtea a reținut că prevederile art. 16 din Constituție vizează egalitatea în drepturi între cetățeni în ceea ce privește recunoașterea în favoarea acestora a unor drepturi și libertăți fundamentale, nu și identitatea de tratament juridic asupra aplicării unor măsuri, indiferent de natura lor. În felul acesta se justifică nu numai admisibilitatea unui regim juridic diferit față de anumite categorii de persoane, dar și necesitatea lui (a se vedea, spre exemplu, Decizia nr. 53 din 19 februarie 2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 224 din 3 aprilie 2002). Totodată, este dreptul exclusiv al legiuitorului să facă diferențierea corespunzătoare la stabilirea drepturilor salariale. Atribuțiile, competențele, sarcinile specifice, responsabilitățile și importanța activității desfășurate sunt diferite chiar și pentru personalul care este încadrat pe funcții similare, la diferite autorități sau instituții publice și, prin urmare, stabilirea unui tratament juridic diferențiat apare ca justificată.

20. De asemenea, Curtea a reținut că includerea, sub aspectul salarizării, a specialiștilor în domeniul informatic în categoria personalului auxiliar de specialitate din cadrul instanțelor și parchetelor reprezintă opțiunea legiuitorului, manifestată în marja sa de apreciere permisă de dispozițiile art. 16 din Constituție privind egalitatea în drepturi. Prin Decizia nr. 108 din 14 februarie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 212 din 8 martie 2006, și prin Decizia nr. 408 din 13 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 848 din 26 octombrie 2017, Curtea Constituțională a statuat că reprezintă dreptul și obligația autorității legiuitoare să elaboreze măsuri de politică legislativă în domeniul salarizării personalului plătit din fonduri publice, în concordanță cu condițiile economice și sociale existente la un moment dat. În acest sens este și jurisprudența Curții Europene

a Drepturilor Omului, potrivit căreia statele se bucură de o largă marjă de apreciere pentru a determina oportunitatea și intensitatea politicilor lor în domeniul sumelor care urmează a fi plătite angajaților lor din bugetul de stat, și anume Hotărârea din 8 noiembrie 2005, pronunțată în Cauza *Kechko împotriva Ucrainei*, paragraful 23, Hotărârea din 8 decembrie 2009, pronunțată în Cauza *Wieczorek împotriva Poloniei*, paragraful 59, și Hotărârea din 2 februarie 2010, pronunțată în Cauza *Aizpurua Ortiz împotriva Spaniei*, paragraful 57.

21. În plus, opțiunea legiuitorului în materia salarizării specialiștilor IT este justificată având în vedere și prevederile art. 3 alin. (2) din Legea nr. 567/2004 privind statutul personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea și al personalului care funcționează în cadrul Institutului Național de Expertize Criminalistice, potrivit căreia „*Personalul auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea este format din grefieri, grefieri statisticieni, grefieri documentariști, grefieri arhivari, grefieri registratori și specialiști IT*”.

22. Totodată, Curtea a reținut că acceptarea criticilor de neconstituționalitate formulate ar echivala cu imposibilitatea legiuitorului de a mai putea modifica sistemul de salarizare, pe motiv că ar crea diferențe față de sistemul anterior de salarizare. Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 1.038 din 14 septembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 742 din 5 noiembrie 2010, a stabilit că „neconstituționalitatea unui text legal nu se poate pretinde prin simpla comparație dintre reglementarea veche și cea nouă, aceasta din urmă fiind considerată mai puțin favorabilă și declanșând automat un așa-zis conflict de constituționalitate. (...) Această soluție de principiu se regăsește, de exemplu, în Decizia nr. 44 din 24 aprilie 1996, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 345 din 17 decembrie 1996, sau în Decizia nr. 72 din 5 februarie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 152 din 28 februarie 2008.”

23. În ceea ce privește invocarea încălcării dispozițiilor art. 53 din Constituție, Curtea a precizat că stabilirea principiilor și a condițiilor concrete de acordare a drepturilor salariale personalului plătit din fonduri publice intră în atribuțiile exclusive ale legiuitorului, iar modificarea reglementărilor în această materie nu înseamnă restrângerea exercițiului unor drepturi fundamentale. Constituția prevede în art. 41 alin. (2), printre drepturile salariale la protecția socială a muncii, „*instituirea unui salariu minim brut pe țară*”, fără să dispună cu privire la cuantumul acestuia. În raport cu cele enunțate, Curtea a constatat că prevederile legale criticate, prin conținutul lor normativ, nu pun în discuție o restrângere a exercițiului dreptului fundamental la salariu, în sensul art. 53 din Constituție, ci vizează o redimensionare a politicii salariale în cazul personalului plătit din fonduri publice, în scopul eliminării disfuncționalităților salariale existente în sistemul public de salarizare, aspect care se înscrie în marja de apreciere a legiuitorului.

24. În același timp, referitor la prevederile art. 38 alin. (6) din Legea-cadru nr. 153/2017, Curtea reține că aceste dispoziții legale au mai format obiect al controlului de constituționalitate, iar prin Decizia nr. 700 din 31 octombrie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 58 din 29 ianuarie 2020, Curtea Constituțională a respins excepția de neconstituționalitate ca neîntemeiată.

25. Cu acel prilej, instanța de contencios constituțional a statuat că stabilirea, prin prevederile art. 38 alin. (6) din Legea-cadru nr. 153/2017, a unei limite a cuantumulului salariului de

bază, soldelor de funcție/salariilor de funcție, indemnizațiilor de încadrare care sunt mai mari decât cele stabilite, potrivit acestei legi, la nivelul prevăzut de lege pentru anul 2022 are un caracter tehnic, fără a dispune cu privire la reducerea salariilor de bază ale personalului plătit din fonduri publice. Integrate regulilor privind aplicarea etapizată a legii, prevederile legale criticate vizează reglarea în timp a disfuncționalităților existente în domeniul salarizării personalului plătit din fonduri publice, prin limitarea creșterilor salariale la un nivel stabilit prin lege. O asemenea soluție legislativă este circumscrisă scopului urmărit de legiuitor, astfel cum acesta este enunțat în expunerea de motive la Legea-cadru nr. 153/2017, și anume acela de „*eliminare a disfuncționalităților salariale existente în sistemul public de salarizare*”, și vizează, în ansamblu, toate categoriile de personal plătit din fonduri publice.

26. În raport cu cele enunțate, Curtea a reținut că prevederile legale criticate, prin conținutul lor normativ, nu pun în discuție o restrângere a exercițiului dreptului fundamental la salariu, în sensul art. 53 din Constituție.

27. Referitor la invocarea dreptului la respectarea unui „*bun*”, prevăzut de art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, Curtea a observat că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, în Convenție nu se conferă dreptul de a primi în continuare un salariu într-un anumit cuantum (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 aprilie 2007, pronunțată în Cauza *Vilho Eskelinen și alții împotriva Finlandei*, paragraful 94). Prin urmare, stabilirea prin lege a unei limite a salariilor de bază plătite angajaților din fonduri publice la nivelul prevăzut pentru anul 2022 nu are semnificația încălcării regulilor fundamentale și convenționale invocate.

28. În ceea ce privește aspectele referitoare la scăderea cuantumulului venitului net în luna ianuarie 2018 față de luna decembrie 2017, Curtea a reținut că, în realitate, criticile de neconstituționalitate vizează consecințele aplicării concomitente a prevederilor de lege și a altor prevederi legale cu incidență în materia salarizării personalului plătit din fonduri publice, începând cu 1 ianuarie 2018, precum: Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, care a prevăzut transferul contribuțiilor de la angajator la angajat, și art. 7 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 90/2017 privind unele măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene, potrivit căreia „*Sumele aferente contribuțiilor de asigurări sociale sau, după caz, contribuțiilor individuale la bugetul de stat, datorate de personalul plătit din fonduri publice, astfel cum sunt stabilite în aplicarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, sunt avute în vedere la stabilirea majorărilor salariale ce se acordă în anul 2018 personalului plătit din fonduri publice potrivit art. 38 alin. (3) lit. a) din Legea-cadru nr. 153/2017*”.

29. De asemenea, reținând că situația obiectiv diferită în care se află diferite categorii de persoane plătite din fonduri publice justifică și chiar impune un tratament juridic diferit (a se vedea, spre exemplu, Decizia nr. 436 din 8 iulie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 523 din 14 iulie 2014, paragraful 20), Curtea a constatat că prevederile art. 38 alin. (6) din Legea-cadru nr. 153/2017 nu sunt, prin însuși conținutul lor, contrare art. 16 alin. (1) din Constituție.

30. În același timp, Curtea a precizat că examinarea constituționalității unui text de lege are în vedere compatibilitatea acestuia cu dispozițiile constituționale pretins încălcate, iar nu

compararea prevederilor mai multor legi sau texte legale între ele și raportarea concluziei ce ar rezulta din această comparație la dispoziții ori principii ale Constituției. Procedându-se altfel s-ar ajunge inevitabil la concluzia că, deși fiecare dintre dispozițiile legale este constituțională, numai coexistența lor ar pune în discuție constituționalitatea uneia dintre ele. Rezultă deci că într-o astfel de situație nu se pune în discuție o chestiune privind constituționalitatea, ci una de coordonare a legislației în vigoare, de competența autorității legiuitoare (a se vedea în acest sens Decizia nr. 76 din 25 aprilie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 350 din 27 iulie 2000, Decizia nr. 81 din 25 mai 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 325 din 8 iulie 1999, sau Decizia nr. 6 din 14 ianuarie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 79 din 7 februarie 2003).

31. Sub acest aspect, Curtea a observat că, pe fondul prevederilor legale anterioare privind salarizarea bugetarilor, reglementarea salarizării personalului plătit din fonduri publice prin Legea-cadru nr. 153/2017 apare ca un proces complex care, în mod necesar, presupune în timp o serie de corecții și corelări cu ansamblul actelor normative care fac parte din fondul activ al legislației, aspecte de competența autorității legiuitoare.

32. Astfel, în aplicarea dispozițiilor art. 38 alin. (6) din Legea-cadru nr. 153/2017, legiuitorul a intervenit prin Legea nr. 79/2018 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 91/2017 pentru modificarea și completarea Legii-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 276 din 28 martie 2018, stabilind prin art. II că: *„Începând cu luna aprilie 2018, în aplicarea prevederilor art. 38 alin. (6) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare, inclusiv cu cele aduse prin prezenta lege, salariul de bază va fi recalculat, după caz, prin raportarea salariului de bază astfel cum a fost stabilit în urma aplicării prevederilor art. 38 alin. (3) la salariile de bază stabilite în anexele la lege.”* În același sens, prin art. II din Legea nr. 287/2018 pentru modificarea și completarea Legii-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.029 din 4 decembrie 2018, *„Începând cu luna decembrie 2018, în aplicarea prevederilor art. 38 alin. (6) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare, inclusiv cu cele aduse prin prezenta lege, salariul de bază va fi recalculat, după caz, prin raportarea salariului de bază astfel cum a fost stabilit în urma aplicării prevederilor art. 38 alin. (3) la salariile de bază stabilite în anexele la lege”*.

33. De asemenea, prin articolul unic pct. 6 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 41/2018 pentru modificarea și completarea Legii-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 433 din 22 mai 2018, s-a stabilit că, *„Începând cu luna mai 2018, în situația în care veniturile salariale nete acordate potrivit prevederilor prezentei legi sunt mai mici decât cele aferente lunii februarie 2018, se acordă o sumă compensatorie cu caracter tranzitoriu care să acopere diferența, în măsura în care persoana își desfășoară activitatea în aceleași condiții. Suma compensatorie este cuprinsă în salariul lunar și nu se ia în calcul la determinarea limitei prevăzute la art. 25. Suma compensatorie se determină lunar pe perioada în care se îndeplinesc condițiile pentru acordarea acesteia”*.

34. În plus, Curtea a subliniat că modalitatea de aplicare în concret a Legii-cadru nr. 153/2017 excedează controlului de constituționalitate exercitat de Curtea Constituțională, aceasta revenind autorităților publice responsabile, iar în caz de litigiu, instanțelor judecătorești.

35. Întrucât nu au intervenit elemente noi, de natură să determine reconsiderarea jurisprudenței Curții Constituționale, atât soluția, cât și considerentele cuprinse în deciziile menționate își păstrează valabilitatea și în cauza de față.

36. Sub aspect extrinsec, cu privire la criticile referitoare la încălcarea prevederilor art. 61 și ale art. 75 din Constituție, respectiv a principiului bicameralismului, Curtea reține, în acord cu jurisprudența sa, că există două criterii esențiale pentru a se determina cazurile în care, prin procedura legislativă, se încalcă principiul bicameralismului, și anume: pe de o parte, existența unor deosebiri majore de conținut juridic între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului și, pe de altă parte, existența unei configurații semnificativ diferite între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului. Întrunirea cumulativă a celor două criterii este de natură a afecta principiul constituțional care guvernează activitatea de legiferare a Parlamentului, plasând pe o poziție privilegiată Camera decizională, cu eliminarea, în fapt, a primei Camere sesizate din procesul legislativ (a se vedea în acest sens Decizia nr. 710 din 6 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 358 din 28 mai 2009, Decizia nr. 413 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010, Decizia nr. 1.533 din 28 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 905 din 20 decembrie 2011, Decizia nr. 62 din 7 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 161 din 3 martie 2017, paragraful 29, Decizia nr. 89 din 28 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 13 aprilie 2017, paragraful 54, sau Decizia nr. 377 din 31 mai 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 586 din 21 iulie 2017, paragraful 44).

37. Stabilind limitele principiului bicameralismului, Curtea a apreciat că aplicarea acestui principiu nu poate avea ca efect deturnarea rolului de Cameră de reflecție a primei Camere sesizate, în sensul că aceasta ar fi Camera care ar fixa în mod definitiv conținutul proiectului sau al propunerii legislative (și, practic, conținutul normativ al viitoarei legi), ceea ce are drept consecință faptul că cea de-a doua Cameră, Camera decizională, nu va avea posibilitatea să modifice ori să completeze legea adoptată de Camera de reflecție, ci doar posibilitatea de a o aproba sau de a o respinge. Sub aceste aspecte este de netăgăduit că principiul bicameralismului presupune atât conlucrarea celor două Camere în procesul de elaborare a legilor, cât și obligația acestora de a-și exprima prin vot poziția cu privire la adoptarea legilor (a se vedea în acest sens Decizia nr. 1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 53 din 23 ianuarie 2012, Decizia nr. 89 din 28 februarie 2017, paragraful 55).

38. Bicameralismul nu înseamnă însă ca ambele Camere să se pronunțe asupra unei soluții legislative identice, în Camera decizională putând exista abateri inerente de la forma adoptată de Camera de reflecție, desigur, fără schimbarea obiectului esențial al proiectului de lege/propunerii legislative. A nega posibilitatea Camerei decizionale de a se îndepărta de la forma votată în Camera de reflecție ar însemna limitarea rolului său constituțional, iar caracterul decizional atașat acesteia devine iluzoriu. S-ar ajunge la un veritabil mimetism, în sensul că cea de-a doua Cameră se va identifica, în ceea ce privește

activitatea sa legislativă, cu prima Cameră, neputându-se îndepărta în niciun fel de la soluțiile legislative pentru care a optat prima Cameră, ceea ce este contrar, până la urmă, chiar ideii de bicameralism. Prin urmare, nu se poate susține încălcarea principiului bicameralismului, atât timp cât legea adoptată de Camera decizională se referă la aspectele principiale pe care le-a avut în vedere propunerea/proiectul de lege în forma sa însușită de Camera de reflecție. În acest sens, modificările aduse formei adoptate de Camera de reflecție trebuie să cuprindă o soluție legislativă care păstrează concepția de ansamblu a acesteia și să fie adaptate în mod corespunzător, prin stabilirea unei soluții legislative alternative/complementare, care nu se abate de la forma adoptată de Camera de reflecție, în condițiile în care aceasta este mai cuprinzătoare sau mai bine articulată în cadrul ansamblului legii, cu realizarea anumitor coroborări inerente oricărei modificări (a se vedea în acest sens Decizia nr. 765 din 14 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 134 din 21 februarie 2017, paragrafele 37 și 38, sau Decizia nr. 377 din 31 mai 2017, paragraful 45).

39. Curtea a stabilit că art. 75 alin. (3) din Constituție, folosind sintagma „*decide definitiv*” cu privire la Camera decizională, nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune ca proiectul sau propunerea legislativă adoptată de prima Cameră sesizată să fie dezbătută în Camera decizională, unde i se pot aduce modificări și completări. Curtea a subliniat că, în acest caz, Camera decizională nu poate însă modifica substanțial obiectul de reglementare și configurația inițiativei legislative, cu consecința deturnării de la finalitatea urmărită de inițiator (Decizia nr. 624 din 26 octombrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 937 din 22 noiembrie 2016, Decizia nr. 89 din 28 februarie 2017, paragraful 56, sau Decizia nr. 377 din 31 mai 2017, paragraful 46).

40. Aplicând aceste considerente de principiu în cauza de față, Curtea reține că, urmând procedura parlamentară, propunerea legislativă a fost adoptată de Senat, în calitate de primă Cameră sesizată, la data de 23 mai 2017 și de Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională, la data de 7 iunie

2017. Deși există unele diferențe între formele analizate de Senat și, respectiv, de Camera Deputaților, nu se poate afirma că ar exista deosebiri majore de conținut juridic între acestea și nici o configurație semnificativ diferită între forma adoptată de Senat și cea adoptată de Camera Deputaților. În plus, obiectul de reglementare al propunerii legislative supuse dezbaterii în Senat, în calitate de primă Cameră sesizată, este același cu cel al legii adoptate de Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională, respectiv salarizarea personalului plătit din fonduri publice. În concluzie, ținând cont de faptul că forma adoptată de Camera Deputaților nu modifică substanțial obiectul de reglementare, scopul urmărit de legiuitor sau configurația propunerii legislative, Curtea constată că nu au fost încălcate dispozițiile art. 61 și 75 din Constituție referitoare la principiul bicameralismului, astfel cum a fost dezvoltat în jurisprudența Curții Constituționale anterior amintită.

41. În ceea ce privește susținerea privind încălcarea art. 79 din Constituție, Curtea reține că nu există obligația de a se solicita avizarea din partea Consiliului Legislativ ori de câte ori proiectul de lege/propunerea legislativă suferă diverse modificări în Camera de reflecție sau în cea decizională. Astfel, art. 98 alin. (7) din Regulamentul Camerei Deputaților, art. 116 din Regulamentul Senatului sau art. 2 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 73/1993 pentru înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Legislativ prevăd competența Consiliului Legislativ de a aviza, la cererea președintelui comisiei parlamentare sesizate în fond, amendamente supuse dezbaterii comisiei și proiectele de legi sau propunerile legislative primite de comisie după adoptarea lor de către una dintre Camerele Parlamentului. Însă ține de opțiunea președintelui comisiei parlamentare sesizate în fond să formuleze o asemenea cerere, legea sau regulamentul parlamentar nefiind imperative (a se vedea în acest sens Decizia Curții Constituționale nr. 731 din 6 noiembrie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 59 din 29 ianuarie 2020).

42. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Rodica Angela Surducan în Dosarul nr. 594/83/2018 al Curții de Apel București — Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal și constată că prevederile capitolului II „Salarii de bază pentru personalul auxiliar de specialitate din cadrul instanțelor și parchetelor” din anexa nr. V „Familia ocupațională de funcții bugetare «Justiție» și Curtea Constituțională” la Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice și ale art. 38 alin. (6) din Legea-cadru nr. 153/2017, precum și Legea-cadru nr. 153/2017, în ansamblul său, sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Curții de Apel București — Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 30 iunie 2020.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent,
Simina Popescu-Marin

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 678

din 29 septembrie 2020

**referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 alin. (1)
din Legea privind unele măsuri pentru organizarea alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților,
ca urmare a încetării mandatului Parlamentului ales în anul 2016,
precum și a legii, în ansamblul său**

Valer Dorneanu	— președinte
Cristian Deliorga	— judecător
Marian Enache	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Gheorghe Stan	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Elena-Simina Tănăsescu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Benke Károly	— magistrat-asistent-șef

1. Pe rol se află soluționarea obiecției de neconstituționalitate a Legii privind unele măsuri pentru organizarea alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților, ca urmare a încetării mandatului Parlamentului ales în anul 2016, obiecție formulată de Președintele României.

2. Obiecția de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 4.654 din 17 august 2020 și constituie obiectul Dosarului nr. 1.323A/2020.

3. În motivarea obiecției de neconstituționalitate se arată că legea criticată creează un cadru legislativ special doar pentru următoarele alegeri parlamentare, iar o atare modificare, realizată cu mai puțin de 6 luni înainte de alegerile la termen, încalcă exigențele art. 1 alin. (5) din Constituție în dimensiunea sa referitoare la previzibilitatea legii și la securitatea raporturilor juridice. Invocându-se art. 2 din Constituție, deciziile Curții Constituționale nr. 51 din 25 ianuarie 2012 și nr. 682 din 27 iunie 2012, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (hotărârile din 26 aprilie 1979, 20 mai 1999, 4 mai 2000 și 25 aprilie 2006, pronunțate în cauzele *Sunday Times împotriva Regatului Unit*, *Rekvényi împotriva Ungariei*, *Rotaru împotriva României* și *Dammann împotriva Elveției*) cu referire la previzibilitatea și stabilitatea legii, precum și Codul bunelor practici în materie electorală — Linii directe și raport explicativ, adoptat de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept în cadrul celei de-a 52-a sesiuni plenare (Veneția, 18—19 octombrie 2002), se apreciază că prin dispoziția criticată se modifică cu doar câteva luni înaintea alegerilor competența stabilirii datei alegerilor, contrar normelor constituționale, instituindu-se o prerogativă pentru Parlament de a stabili în mod discreționar data alegerilor parlamentare. Mai mult, în actualul context, adoptarea unei legi prin care se stabilește data alegerilor parlamentare devine cu atât mai problematică în situația în care ar interveni una dintre cauzele care determină prelungirea de drept a mandatului Parlamentului, cum este starea de urgență prevăzută de art. 93 din Constituție. Aceasta, întrucât este posibil ca legea organică prin care s-a stabilit data alegerilor parlamentare să fie necesar să fie modificată din considerente ce țin de evoluția situației sanitare. Cu alte cuvinte, orice situație care ar putea antrena o prelungire de drept a mandatului actualului Parlament atrage necesitatea fixării unei alte date a alegerilor și, implicit, a modificării legii organice de stabilire a datei alegerilor. Pe de altă parte, chiar și în ipoteza în care nu se instituie o măsură excepțională, este posibil ca alte

rațiuni (de ordin tehnic, administrativ sau de altă natură) să impună schimbarea datei alegerilor, caz în care derularea procedurii ar putea reprezenta un element suplimentar de impredictibilitate, cu consecințe asupra securității raporturilor juridice.

4. Astfel, prin intervenția intempestivă și formalizarea excesivă a procedurii de stabilire a datei alegerilor se creează premisele încălcării altor dispoziții și garanții constituționale. Mai mult, dat fiind contextul actual, în situația în care, din varii motive, Parlamentul nu adoptă respectiva lege într-un timp util, se poate ajunge în mod direct la încălcarea normelor constituționale care stabilesc în mod clar durata mandatului Parlamentului și intervalul maximal în care trebuie să fie organizate alegerile parlamentare. Or, condițiile instituite în procesul electoral nu trebuie să anihileze libera exprimare a opiniei poporului în alegerea corpului legislativ (Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 2 martie 1987, pronunțată în Cauza *Mathieu-Mohin și Clerfayt împotriva Belgiei*, paragraful 52). Din această perspectivă, instituirea unei asemenea reguli precum cea cuprinsă în art. 1 alin. (1) din legea criticată încalcă exigențele art. 1 alin. (3) și (5) în dimensiunea sa referitoare la securitatea raporturilor juridice.

5. Cu privire la încălcarea art. 69 alin. (2) din Constituție, se arată că art. 1 alin. (1) din legea criticată instituie în sarcina Parlamentului o obligație de rezultat, aceea a adoptării unei legi organice, într-un anumit orizont de timp, prestabilind și soluția ce se va impune senatorilor și deputaților, a căror voință reală pare a nu mai avea semnificație. Or, voința generală ce se realizează la nivelul Parlamentului și se concretizează în adoptarea unei legi rezultă din modul de exercitare și realizare a mandatului fiecărui senator și deputat. În exercitarea mandatului, deputații și senatorii își exprimă voința în mod liber prin votul asupra propunerilor legislative sau proiectelor de lege, voință care se formează după analize, dezbateri și deliberări asupra conținutului proiectului actului normativ, indiferent dacă aceasta se va concretiza sau nu în adoptarea unei legi.

6. Invocându-se Decizia Curții Constituționale nr. 411 din 14 iunie 2017, paragraful 29, se concluzionează că dacă senatorii și deputații vor fi obligați să acorde votul în sensul adoptării legii de stabilire a datei alegerilor, atunci voința parlamentarului nu mai este liberă, mandatul devine unul imperativ, ceea ce plasează legea criticată pe tărâmul nulității absolute, ce nu va putea fi înlăturată în niciun mod, în conformitate cu art. 69 din Constituție.

7. Din perspectiva aceleiași norme constituționale se consideră că dacă Parlamentul nu adoptă legea de stabilire a datei alegerilor în termenul prevăzut prin legea criticată, acesta nu poate fi constrâns efectiv să își îndeplinească această obligație legală, întrucât, în calitate de unică autoritate legiuitoare, deține prerogativa exclusivă de apreciere asupra oportunității legiferării.

8. În plus, rezervându-și competența de a stabili data alegerilor, Parlamentul exclude prin norma criticată posibilitatea Guvernului de a emite ordonanțe de urgență în această materie.

Așadar, potrivit legii criticate, respectarea periodicității alegerilor parlamentare prin fixarea datei este legată de voința exclusivă a Parlamentului, însă instituirea unei asemenea obligații plasează autoritatea legiuitoare în afara mandatului reprezentativ, prin încălcarea libertății de voință a deputaților și senatorilor în exercitarea mandatului, nevoiți *ab initio* să acorde votul exclusiv în sensul adoptării unei legi organice.

9. Cu privire la încălcarea prevederilor art. 61 și ale art. 63 alin. (1), (2) și (4) coroborate cu cele ale art. 36, art. 37 și ale art. 147 alin. (4) din Constituție, se arată că, prin analogie cu opțiunea stabilirii datei alegerilor locale, Parlamentul a optat pentru aceeași soluție legislativă potrivit căreia data următoarelor alegeri pentru Senat și Camera Deputaților va fi stabilită prin lege organică. Dat fiind rolul constituțional al Parlamentului, legiuitorul constituant a stabilit în mod expres durata mandatului acestuia, precum și situațiile în care acesta se poate prelungi, motiv pentru care soluția legislativă instituită prin legea criticată încalcă norme și principii constituționale, în materia alegerilor parlamentare neputând fi preluate *mutatis mutandis* rațiunile avute în vedere în ceea ce privește alegerile locale. Prin conținutul art. 1 alin. (1) din legea criticată, Parlamentul dobândește competența de a stabili data alegerilor în mod discreționar, cu ignorarea regulilor stabilite de art. 63 din Constituție, putându-se ajunge la prelungirea mandatului actualului Parlament, în afara cadrului constituțional.

10. Invocându-se Decizia nr. 240 din 3 iunie 2020, se arată că, spre deosebire de mandatele autorităților locale, Parlamentul are un mandat configurat în cuprinsul art. 63 alin. (1) din Constituție, care reglementează în mod expres și limitativ situațiile în care acesta se prelungește de drept, respectiv în stare de mobilizare, de război, de asediu sau de urgență, până la încetarea acestora. De asemenea, pentru asigurarea continuității, legislatura se prelungește până la întrunirea legală a noului Parlament, în configurația sa rezultată din alegeri. Rațiunea stabilirii în mod expres la nivel constituțional a unei durate a mandatului Parlamentului are la bază chiar principiul periodicității alegerilor și este strâns legată de exercitarea suveranității naționale, în conformitate cu art. 2 din Constituție. Prin alegerile periodice se conferă legitimitate și reprezentativitate Parlamentului României, ca efect al exprimării libertății de voință a electoratului, iar dispozițiile constituționale amintite implică obligația de a organiza alegeri în mod periodic. Această regulă are la bază principiul periodicității alegerilor (Decizia nr. 240 din 3 iunie 2020, paragraful 102, și Liniile directe adoptate de către Comisia de la Veneția în cadrul celei de-a 51-a sesiuni plenare). Dată fiind importanța acestui principiu, excepțiile — cu consecința prelungirii mandatelor aleșilor dincolo de termenele prevăzute de lege — sunt strict și limitativ prevăzute de Constituție și de lege și privesc situații extreme, cu caracter cu totul deosebit, cum ar fi starea de mobilizare, de război, de asediu sau de urgență, calamitate naturală, dezastru sau sinistru deosebit de grav (Decizia nr. 51 din 25 ianuarie 2012).

11. Invocându-se Decizia nr. 240 din 3 iunie 2020, se arată că instanța constituțională a statuat că doar în cazul autorităților administrației publice locale legiuitorul organic poate dimensiona mandatele acestora. *Per a contrario*, Parlamentul, chiar acționând în calitate de autoritate legiuitoare, nu dispune de nicio marjă de apreciere în privința dimensionării propriului său mandat. În acest sens se arată că în decizia menționată s-a statuat că regula periodicității alegerilor este consacrată la nivel constituțional, în mod expres în privința Parlamentului și a Președintelui României și, în mod implicit, pentru autoritățile administrației publice locale alese. În consecință, în cazul mandatului Parlamentului — spre deosebire de autoritățile administrației publice locale — acesta nu are posibilitatea de a deroga nici măcar prin lege de la regulile stabilite la nivel

constituțional, tocmai pentru că astfel de derogări reprezintă în fond abateri de la exercițiul democratic și restrângeri ale drepturilor și libertăților fundamentale.

12. De asemenea, dacă în privința stabilirii datei alegerilor pentru autoritățile locale Parlamentul poate reține o astfel de competență în măsura în care prin lege derogă de la prevederile art. 10 alin. (1) din Legea nr. 115/2015, din punct de vedere constituțional fiind posibilă și această soluție și cea a aplicării cadrului legal general, mandatul Parlamentului nu poate fi prelungit decât în cazurile expres prevăzute de Constituție. Altfel spus, în privința alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților, data nu poate fi stabilită decât în temeiul cadrului general stabilit de Legea nr. 208/2015, prin punerea în executare a normelor primare ce decurg chiar din textul constituțional și care, prin intervenția Guvernului, asigură eficiența normei constituționale, dar și echilibrul puterilor în stat, pentru ipoteza în care Parlamentul ar manifesta o conduită discreționară prin neadoptarea legii în lipsa uneia dintre situațiile de excepție prevăzute de art. 63 alin. (1) din Constituție.

13. Se apreciază că art. 1 alin. (1) din legea criticată este de natură să afecteze rolul constituțional al Parlamentului prevăzut de art. 61, contravenind regulilor referitoare la durata mandatului Parlamentului stabilite potrivit art. 63 alin. (1), (2) și (4) din Constituție, precum și jurisprudenței Curții Constituționale. Totodată, prin caracterul general al normei și în absența oricăror circumstanțieri sau trimiteri la regulile constituționale amintite, în situația stabilirii unei date cu depășirea termenului constituțional prevăzut de art. 63 se ajunge și la încălcarea dispozițiilor art. 36 și ale art. 37 din Constituție, referitoare la dreptul de a alege și cel de a fi ales. Astfel, se poate ajunge, implicit, la afectarea dreptului de vot și a dreptului de a fi ales, întrucât o asemenea măsură consacră *per se* o interdicție de a organiza și de a participa la alegeri la termen, cu consecința imposibilității/restrângerii exercitării acestor drepturi.

14. Se arată că, potrivit legislației în vigoare, Guvernul este cel care stabilește data alegerilor, iar aducerea la cunoștință publică a datei alegerilor se face cu cel puțin 90 de zile înainte de ziua votării, prin publicarea în Monitorul Oficial al României, Partea I, a hotărârii Guvernului privind data alegerilor. Stabilirea datei alegerilor este legată de durata mandatului Parlamentului, iar Guvernul este autoritatea care asigură respectarea normelor constituționale prin punerea în executare a dispozițiilor legale, ce reprezintă, în esență, o transpunere a celor constituționale. Un atare mecanism este în perfectă concordanță cu dispozițiile constituționale amintite și cu rolul constituțional al Guvernului și al Parlamentului. Or, prin norma criticată se poate ajunge la situația în care Parlamentul poate stabili data alegerilor în mod arbitrar, fără vreo limitare și fără o sancțiune în cazul în care acesta, prin data stabilită, prelungește indirect mandatul în curs. În cazul în care Guvernul ar pune în executare normele primare referitoare la alegerile parlamentare într-un alt mod decât cel prescris, conduita acestuia poate fi sancționată pe calea controlului parlamentar, inclusiv prin adoptarea unei moțiuni de cenzură, în conformitate cu art. 113 din Constituție.

15. Se apreciază că prerogativa Guvernului de a stabili data alegerilor este una care decurge chiar din rolul său constituțional de a pune în executare legea. Totodată, dat fiind rolul Guvernului în organizarea alegerilor, această prerogativă este una firească și ține chiar de necesitatea îndeplinirii misiunii sale și de buna organizare a alegerilor, cu respectarea tuturor termenelor legale.

16. Dintr-o altă perspectivă, prevederile art. 1 alin. (1), prin utilizarea sintagmei „cu cel puțin 60 de zile înaintea datei alegerilor” și fără vreo mențiune sau legătură cu momentul expirării mandatului actualului Parlament, contravin prevederilor art. 63 alin. (4) prin raportare la cele ale alin. (2) a aceluiași articol. Durata mandatului este de 4 ani pentru ambele Camere ale Parlamentului, iar, potrivit art. 63 alin. (3) din Constituție,

acesta începe să curgă de la data întrunirii legale a celor două Camere, în urma convocării Parlamentului de către Președintele României, în cel mult 20 de zile de la alegeri. Sintagma „cu cel puțin 60 de zile înaintea datei alegerilor” din art. 1 alin. (1) din legea criticată are un caracter neclar, întrucât permite fixarea datei alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților și în intervalul cuprins între expirarea mandatului și împlinirea termenului constituțional de 3 luni prevăzut de art. 63 alin. (2) din Constituție. Or, pe perioada prelungirii mandatului în conformitate cu art. 63 alin. (4) din Constituție nu pot fi adoptate, modificate sau completate legi organice.

17. Așadar, în măsura în care legea organică prin care se stabilește data alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților nu va fi adoptată și nu va intra în vigoare până la expirarea mandatului actualului Parlament, ulterior acestui moment Parlamentul nu va mai putea adopta o astfel de lege nici în procedura legislativă obișnuită, nici în procedura reexaminării în condițiile art. 77 alin. (2) sau ale art. 147 alin. (2) din Constituție decât cu încălcarea art. 63 alin. (4) din Constituție.

18. În privința mandatului actualului Parlament, acesta a fost convocat prin Decretul Președintelui României nr. 1.134/2016 pentru data de 20 decembrie 2016, dată la care cele două Camere s-au întrunit în mod legal și de la care a început mandatul acestuia de 4 ani. Astfel, rezultă că, pentru a respecta exigențele constituționale, Parlamentul ar trebui să adopte o lege pentru stabilirea datei alegerilor până la expirarea mandatului acestuia, și anume 20 decembrie 2020. Or, legea criticată permite (prin sintagma „înaintea datei alegerilor”) adoptarea unei legi organice de stabilire a datei alegerilor după data până la care Parlamentul în exercițiu mai poate adopta, modifica ori completa legi organice, respectiv după data de 20 decembrie 2020.

19. Prin raportare la aceste considerente, se apreciază că prin conținutul art. 1 alin. (1) din legea criticată au fost create inclusiv premisele prelungirii mandatului Parlamentului României printr-o lege adoptată chiar de Parlamentul în funcție. Din această perspectivă, spre deosebire de situația mandatelor autorităților locale, așa cum a reținut Curtea în considerentele paragrafului 117 din Decizia nr. 240 din 3 iunie 2020, în privința mandatului senatorilor și deputaților, Parlamentul nu poate să adopte o lege de derogare prin care se poate ajunge, indirect, la prelungirea duratei normale a mandatului său.

20. În concluzie, se arată că efectul prevederilor art. 1 alin. (1) din legea criticată este reprezentat chiar de posibilitatea prelungirii mandatului Parlamentului de către acesta în alte situații decât cele stabilite în mod expres în Legea fundamentală, instituindu-se posibilitatea ca alegerile să aibă loc la o dată ce depășește termenul maximal de 3 luni stabilit de art. 63 alin. (2) din Constituție. O astfel de prevedere este contrară dispozițiilor constituționale referitoare la durata mandatului Parlamentului, afectează rolul acestuia, încalcă principiul periodicității alegerilor, precum și jurisprudența Curții Constituționale.

21. Cu privire la încălcarea prevederilor art. 1 alin. (5), ale art. 73 alin. (1) și alin. (3) lit. a) și ale art. 147 alin. (4) din Constituție, se arată că art. 1 alin. (1) din legea criticată extinde domeniul legilor organice, delimitat în mod clar de către legiuitorul constituant.

22. Se arată că, dacă s-ar aplica *mutatis mutandis* considerentele Deciziei nr. 240 din 3 iunie 2020 referitoare la competența în materia stabilirii datei alegerilor locale și cu privire la cea de stabilire a datei alegerilor parlamentare, ar rezulta că, după epuizarea circumstanțelor ce au generat derogarea, se va aplica dreptul comun, care recunoaște Guvernului competența de a stabili data alegerilor parlamentare. Elementele esențiale ce au fost identificate în mod expres în jurisprudența constituțională sunt: sistemul electoral propriu-zis, componența comisiilor electorale, circumscripțiile și regulile de constituire a

circumscripțiilor, ele fiind cele care dau consistență drepturilor electorale ale cetățeanului (Decizia nr. 736 din 24 iulie 2012 și Decizia nr. 150 din 12 martie 2020). Dacă s-ar fi considerat că fixarea datei alegerilor reprezintă un element esențial al legii electorale, atunci aceasta ar fi trebuit să depășească limitele competenței Guvernului și să fie atribuită definitiv domeniului legii organice ce reglementează sistemul electoral. Or, domeniul legii organice este foarte clar delimitat prin textul Constituției, art. 73 alin. (3) fiind de strictă interpretare, astfel încât legiuitorul adoptă legi organice numai în acele domenii. În cauza de față, stabilirea datei alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților ce vor fi organizate ca urmare a expirării mandatului Parlamentului aflat în curs de exercitare prin lege organică, cu cel puțin 60 de zile înaintea datei alegerilor, reprezintă o extindere a domeniilor rezervate de Constituție legii organice. De altfel, acest aspect a fost subliniat și în avizul Consiliului Legislativ, dat fiind faptul că stabilirea datei alegerilor nu se încadrează în sfera de reglementare a art. 73 alin. (3) lit. a) referitoare la sistemul electoral. În jurisprudența sa, Curtea a statuat că, ori de câte ori o lege derogă de la o lege organică, ea trebuie calificată ca fiind organică, întrucât intervine tot în domeniul rezervat legii organice (Decizia nr. 392 din 2 iulie 2014). Or, în cazul de față, dispozițiile art. 6 alin. (2) din cuprinsul Legii nr. 208/2015 de la care se derogă sunt de natura legii ordinare, motiv pentru care adoptarea unei legi având drept unic obiect de reglementare stabilirea datei alegerilor, ca lege organică, reprezintă o încălcare a dispozițiilor constituționale amintite.

23. Din această perspectivă, data alegerilor nu se circumscrie sferei sistemului electoral prevăzute de art. 73 alin. (3) lit. a) din Constituție, ci reprezintă un element tehnic, adiacent sistemului electoral, în condițiile în care în cazul mandatului Parlamentului chiar la nivel constituțional sunt stabilite reguli clare atât în privința duratei acestuia, cât și a termenului în care pot fi organizate alegerile.

24. Stabilind că ambele soluții legislative (lege sau hotărâre a Guvernului) sunt posibile, din punct de vedere constituțional, rezultă că instanța constituțională nu a considerat data alegerilor ca un element esențial al legii electorale, care trebuie să se bucure de o stabilitate sporită, pe care o poate conferi doar legea constituțională sau legea organică. În mod normal, în măsura în care este reținută de Parlament, o asemenea reglementare, dacă nu este inclusă în chiar conținutul normei derogatorii, ar trebui să fie realizată cu respectarea caracterului normativ al legii, ca act al Parlamentului. Numai așa s-ar putea explica posibilitatea tehnico-legislativă — recunoscută de instanța constituțională — de a reglementa prin tipuri diferite de acte normative aceeași relație socială.

25. Prin urmare, se apreciază că, întrucât cu privire la stabilirea datei alegerilor nu se poate reglementa atât prin lege organică, cât și prin hotărâre a Guvernului, rezultă că sintagma „prin lege organică” din cuprinsul art. 1 alin. (1) din legea criticată contravine art. 1 alin. (5), art. 73 alin. (1) și alin. (3) lit. a) și art. 147 alin. (4) din Constituție.

26. Cu privire la încălcarea dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Constituție, în dimensiunea sa referitoare la calitatea legii, se arată că noua competență atribuită Parlamentului, aceea de a stabili data alegerilor prin lege organică, nu este corelată cu celelalte dispoziții ale Legii nr. 208/2015. În acest sens se menționează că, potrivit art. 103 alin. (1) lit. s) din Legea nr. 208/2015, una dintre atribuțiile Autorității Electorale Permanente este de a elabora și a supune Guvernului spre aprobare, împreună cu Ministerul Afacerilor Interne, data alegerilor și calendarul acțiunilor din cuprinsul perioadei electorale. Or, având în vedere că asupra acestei dispoziții nu s-a intervenit, s-a ajuns în situația în care pentru aceeași operațiune, de stabilire a datei alegerilor, competențele aparțin mai multor autorități, ceea ce lipsește norma de claritate și previzibilitate, contrar exigențelor art. 1 alin. (5) din Constituție.

27. Pe rol se află soluționarea obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind prelungirea mandatelor autorităților administrației publice locale, obiecție formulată de Guvernul României.

28. Obiecția de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 4.861 din 17 august 2020 și constituie obiectul Dosarului nr. 1.324A/2020.

29. **În motivarea obiecției de neconstituționalitate** se arată că legea este neconstituțională, prin raportare la art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție și la jurisprudența Curții Constituționale (deciziile nr. 139 și nr. 141 din 13 martie 2019), întrucât era necesară completarea instrumentului de prezentare și motivare cu justificări suplimentare ale soluției propuse, în acord cu dispozițiile art. 6 și art. 31 alin. (1) din Legea nr. 24/2000. În acest sens se susține că reglementarea analizată are un pronunțat caracter tehnic și astfel ar fi trebuit prezentate argumentele reale care ar fi fundamentat necesitatea inițiativei legislative.

30. Se susține că legea criticată încalcă principiile separației puterilor în stat și colaborării loiale între autoritățile statului, precum și reglementarea constituțională referitoare la domeniile rezervate legii organice. Norma derogatorie nu poate institui alt instrument juridic de reglementare a situației juridice de la care se derogă, deoarece, în cauză, o situație juridică identică nu poate fi reglementată pentru anul 2020 prin lege, iar pentru anul 2024, la următorul scrutin electoral, prin hotărâre a Guvernului. Stabilirea datei alegerilor se poate realiza doar prin acte normative cu putere juridică identică; or, dacă legiuitorul a instituit regula reglementării organizării procesului electoral prin hotărâre a Guvernului, norma derogatorie nu poate reglementa în contra acestei reguli decât cu încălcarea principiului colaborării loiale între autoritățile publice. Mai mult, legea criticată nu se referă la situații cu caracter general, ci se aplică unui singur caz individualizat (alegerile parlamentare din anul 2020), ceea ce este specific numai actelor administrative de organizare a executării și de executare în concret a legii. Se mai invocă avizul Consiliului Legislativ, potrivit căruia stabilirea datei alegerilor prin lege organică este neconstituțională, deoarece în cauză nu este o lege care reglementează sistemul electoral.

31. Se apreciază că legea criticată încalcă art. 147 alin. (4) din Constituție, având în vedere că modifică un element al legislației electorale, respectiv cel al autorității competente să stabilească data alegerilor parlamentare, cu mai puțin de 1 an înainte de alegeri. În acest sens se susține că sunt nesocotite Decizia Curții Constituționale nr. 682 din 27 iunie 2012, precum și statuările Comisiei de la Veneția.

32. Se consideră că art. 1 alin. (1) din legea criticată încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție. În acest sens se arată că, potrivit expunerii de motive a legii, data alegerilor parlamentare nu poate fi stabilită mai devreme de 20 de zile înainte de expirarea mandatului Parlamentului în funcție și cu mai mult de 3 luni de la expirarea acestui mandat, iar textul criticat „poate fi înțeles prin posibilitatea Parlamentului de a stabili prin lege organică data alegerilor în afara perioadelor menționate”, situație în care se încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție cu referire la principiul legalității.

33. Se concluzionează că legea criticată este neconstituțională în ansamblul său din perspectivă extrinsecă, iar art. 1 alin. (1) din cuprinsul acesteia este neconstituțional din perspectivă intrinsecă.

34. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) și (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, obiecțiile de neconstituționalitate au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului și Avocatului Poporului, după caz, pentru a comunica punctele lor de vedere.

35. **Președintele Camerei Deputaților** în Dosarul nr. 1.323A/2020, apreciază că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

36. Cu privire la pretinsa încălcare a dispozițiilor art. 1 alin. (3) și (5) din Constituția României, se arată că, într-adevăr, Codul bunelor practici în materie electorală prevede necesitatea stabilității dreptului electoral, în sensul recomandării ca regulile care vizează „sistemul electoral propriu-zis, componența comisiilor electorale și constituirea circumscriptiilor” să nu fie modificate frecvent sau la mai puțin de un an înainte de alegeri, însă legea dedusă controlului de constituționalitate nu aduce atingere acestei linii directoare și nici considerentelor deciziilor Curții Constituționale în care se face trimitere la ele, întrucât nu afectează substanța drepturilor electorale, în sensul prejudicierii ori lezării acestora, ci doar propune o modalitate facultativă, alternativă și echivalentă exercitării dreptului de vot prin prezență la secția de votare. Această modalitate de exercitare a dreptului fundamental de a alege urmărește efectivizarea dreptului de a alege, iar nu restrângerea exercițiului acestuia și nici modificarea tipului de scrutin, astfel încât să nu fie previzibile pentru alegători modalitatea în care voturile valabil exprimate se transformă în mandate și felul în care sunt atribuite acestea din urmă în cadrul Parlamentului rezultat în urma alegerilor. Astfel, sub aspectul scopului imediat și mediat al normelor legale prin care se reglementează votul prin corespondență, constând în efectivizarea exercitării dreptului de vot, se contribuie la eficientizarea alegerilor prin care se exercită suveranitatea națională la care se face referire în art. 2 alin. (1) din Constituție, respectându-se, totodată, stabilitatea legislativă în materie electorală.

37. Legea criticată nu modifică tipul de scrutin reglementat de normele electorale în vigoare, demersul legislativ fiind fundamentat în sensul reținut de jurisprudența constantă a Curții Constituționale. Fondul reglementării criticate fiind asigurarea unor măsuri privind stabilirea datei alegerilor parlamentare, reducerea unor termene procedurale electorale, opțiunea depunerii electronice a dosarelor de candidatură, precum și simplificarea procedurilor privind exercitarea dreptului de vot prin corespondență, măsurile astfel edictate nu contravin principiilor statuate de Curtea Constituțională în aplicarea dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Constituție cu raportare la Codul bunelor practici în materie electorală — Linii directoare și raportul explicativ.

38. Raportul asupra calendarului și inventarului criteriilor politice de evaluare a alegerilor, adoptat de Consiliul pentru alegeri democratice cu ocazia celei de-a 34-a reuniuni (Veneția, 14 octombrie 2010), reține că „orice reformă care vizează legislația electorală care urmează să se aplice unor alegeri trebuie să aibă loc suficient de devreme pentru a putea fi cu adevărat aplicabilă”. Cu toate acestea, în anumite situații, „pot fi acceptate excepții de la regula de un an, de exemplu, dacă este necesar să fie remediate pe cale legislativă probleme neprevăzute”. Or, dispozițiile legii criticate, structurate în 3 articole, nu au natura unei intervenții legislative reformatoare, ci conțin remedii juridice aduse în raport cu realitățile sociale și politica legislativă a statului român: în prezent, stabilirea datei alegerilor parlamentare comportă o largă marjă de apreciere, raportată la referințele existente, iar desfășurarea unui alt tip de scrutin în respectivul interval ar putea determina suprapunerea perioadelor electorale, alături de necesitatea prevenirii și combaterii efectelor pandemiei de COVID-19.

39. Totodată, se apreciază că normele juridice criticate sunt conforme și cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la art. 3 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, sens în care se face trimitere la Hotărârea din 2 martie 1987, pronunțată în Cauza *Mathieu-Mohin și Clerfayt împotriva Belgiei*, și la Hotărârea din 6 octombrie 2005, pronunțată în Cauza *Hirst împotriva Regatului Unit*.

40. În consecință, se apreciază că soluțiile normative prevăzute de legea criticată nu sunt de natură să perturbe stabilitatea cadrului normativ electoral existent, legiuitorul păstrând un just echilibru între exigența respectării deciziilor instanței de contencios constituțional în materie și îndreptarea deficiențelor constatate din dreptul pozitiv național.

41. Cu privire la pretinsa încălcare a dispozițiilor art. 69 alin. (2) din Constituție se arată că acestea stabilesc că, în exercitarea mandatului, deputații și senatorii sunt în serviciul poporului și că orice mandat imperativ este nul. Acest text constituțional stă la baza interpretării raporturilor constituționale dintre parlamentar, pe de o parte, și alegătorii lui, partidele sau formațiunile politice care au susținut respectiva candidatură și Camera din care face parte parlamentarul, pe de altă parte. Potrivit dispozițiilor art. 69 alin. (2), orice formă de mandat imperativ este nulă, fiind contrară principiului suveranității naționale. Irevocabilitatea mandatului parlamentar reprezintă o formă de protecție a independenței parlamentarului în exercitarea mandatului său, irevocabilitate care însă privește răspunderea juridică: acesta nu poate fi tras la răspundere dacă nu respectă angajamente sau promisiuni. Mandatul deputatului sau senatorului și mandatul Camerei Parlamentului se implică unul pe celălalt și, deși se exercită individual, mandatul parlamentarilor se realizează la nivelul Camerei din care fac parte. Mandatul Parlamentului rezultă din modul de exercitare a fiecărui mandat de parlamentar, așa cum voința națională, ca expresie a suveranității (art. 2 din Legea fundamentală) rezultă din voința majoritară a poporului. Prin urmare, mandatul parlamentar rezultă din alegerea de către electorat, în vederea exercitării suveranității naționale, prin reprezentare. Exercitarea mandatului parlamentar este, totodată, supusă unor reguli prevăzute la nivelul constituțional, consacrate la nivelul legislației primare organice și dezvoltate prin regulamentele parlamentare. Deputații și senatorii au îndatorirea de a acționa în interesul întregii națiuni și al locuitorilor din circumscripțiile electorale pe care le reprezintă, respectiv al cetățenilor aparținând minorităților naționale, pe care îi reprezintă. În exercitarea mandatului, exprimarea voinței libere a deputaților și a senatorilor se realizează prin votul asupra proiectelor de lege și propunerilor legislative, pe baza dezbaterilor care au loc în organele de lucru ale fiecărei Camere și a deliberărilor individuale asupra problematicii care face obiectul proiectului de act normativ.

42. Semnificația expresiei „data alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților ce vor fi organizate ca urmare a expirării mandatului Parlamentului, aflat în curs de exercitare la data intrării în vigoare a prezentei legi, se stabilește prin lege organică, cu cel puțin 60 de zile înaintea datei alegerilor”, conținută în legea criticată, nu reprezintă o obligație imperativă de a achiesa la o soluție normativă care ar fi contrară propriilor convingeri, ci constituie o ipoteză juridică dezvoltată firesc din exprimarea majorității membrilor fiecărei Camere ca data de referință să fie stabilită de Parlament. În consecință, dacă majoritatea a decis instituirea respectivei competențe în sarcina autorității legiuitoare, prin simetrie și promovarea, dezbateră și adoptarea legii care fixează propriu-zis data de referință pentru alegerile parlamentare se presupune că vor avea sprijinul majorității. Perspectiva autorului sesizării de neconstituționalitate, potrivit căreia relațiile sociale astfel edictate determină instituirea în sarcina fiecărui membru al Parlamentului a unui mandat imperativ, nu este fundamentată pe opțiunile procedural-legislative aflate la dispoziția fiecărui deputat și senator: aceștia pot prezenta puncte de vedere cu ocazia dezbaterilor la nivelul organelor de lucru ale fiecărei Camere, cu argumente care pot determina promovarea unei anumite soluții normative, ori se pot abține, iar participând la dezbaterile generale și la cele pe articole din plenul Camerei Deputaților și al Senatului, pot

adopta poziții active sau pasive, în conformitate cu propriile convingeri în legătură cu obiectul de reglementare. Inclusiv opțiunile referitoare la votul final asupra propunerii legislative prin care va fi stabilită data alegerilor confirmă caracterul liber al exercitării mandatului, membrii Parlamentului având posibilitatea să voteze pentru adoptare, împotriva acesteia, să se abțină sau chiar să nu voteze. Se apreciază că regulamentele parlamentare conțin suficiente mecanisme care să protejeze exercitarea mandatului parlamentar de ingerințe, indiferent de competențele pe care oricare dintre membrii Camerei Deputaților sau ai Senatului doresc să le exercite.

43. Referitor la pretinsa încălcare a prevederilor art. 61 și art. 63 alin. (1), (2) și (4), coroborate cu cele ale art. 36, art. 37 și art. 147 din Constituție, se arată că un sistem electoral democratic și stabil, inspirat din voința celor care sunt deținătorii suveranității naționale, este de natură să determine o percepție și o atitudine civică corespunzătoare a cetățenilor și, totodată, poate impune o conduită adecvată competitorilor electorali. Or, potrivit art. 2 din Constituție, suveranitatea națională se exercită prin organele reprezentative ale poporului român și prin referendum, iar, potrivit art. 61 alin. (1) din Legea fundamentală, Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării. Pe de altă parte, conform art. 73 alin. (3) lit. a) din Constituția României, republicată, sistemul electoral se reglementează prin lege organică.

44. Rolul Guvernului, astfel cum acesta este consacrat prin dispozițiile art. 102 din Constituție, este acela de realizare a liniilor de politică internă și externă a țării, ceea ce sub aspect juridic se poate concretiza prin inițierea de proiecte legislative și adoptarea unor hotărâri pentru aplicarea acestora, în vederea îndeplinirii programului de guvernare pentru care a primit investiția din partea Parlamentului. Chiar dacă una dintre funcțiile pe care le exercită este aceea de stabilire a strategiilor prin care se exercită autoritatea de stat, în domeniul electoral competența Guvernului este aceea de organizare a alegerilor și de reglementare normativă a măsurilor care se impun în acest sens, și nu de stabilire a unor măsuri care țin de esența sistemului electoral, precum măsurile pentru organizarea alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților, ca urmare a încetării mandatului Parlamentului ales în anul 2016, care reprezintă un drept suveran al Parlamentului, desprins din calitatea sa de organ reprezentativ suprem și unică autoritate legiuitoare a țării. Din această perspectivă, se menționează considerentele Deciziei Curții Constituționale nr. 390 din 6 iunie 2017, potrivit cărora esențialele pentru exercitarea suveranității naționale și respectarea valorilor și principiilor statului de drept democratic sunt, sub acest aspect, organizarea și desfășurarea unor alegeri libere, periodice și corecte. Legiuitorul constituant nu a impus în corpul Legii fundamentale un anumit sistem electoral, acesta fiind, potrivit art. 73 alin. (3) lit. a), atributul exclusiv al legiuitorului organic. Astfel, prin lege organică, Parlamentul — organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării, potrivit art. 61 alin. (1) din Constituție, își exprimă opțiunea pentru un anumit sistem electoral și îl reglementează. În consecință, reglementarea datei alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților este necesar să fie realizată, potrivit art. 73 alin. (3) lit. a) din Constituția României, republicată, prin lege organică adoptată în cadrul dezbaterilor parlamentare.

45. Sub aspectul conformității inițierii procedurii organizării și desfășurării alegerilor parlamentare cu Constituția sunt semnificative legitimitatea și forța juridică a actului prin care aceasta este declanșată, respectiv ca actul normativ prin care se stabilește data la care urmează să aibă loc alegerile să emane de la autoritatea care are îndrituirea constituțională a stabilirii sistemului electoral. Hotărârile Guvernului reprezintă

expresia competenței prevăzute la art. 108 din Constituție, rezultate din rolul Guvernului de autoritate publică a puterii executive. Delegările primite prin actele normative la nivel de lege, care constituie temeiurile juridice ale emiterii hotărârilor, sunt circumstanțiale unor realități sociale a căror dinamică determină deseori reconsiderarea cadrului normativ edictat inițial. Implicit, legea va putea reconfigura limitele reglementării prin hotărâre, introducând noi competențe în sarcina Guvernului, dispunând modificarea celor existente sau chiar eliminând prerogative instituite prin delegarea normativă anterioară. Esențial este ca limitele organizării executării legilor, prevăzute la art. 108 alin. (2) din Constituție, să fie stabilite de Forul legislativ, cu considerarea împrejurărilor care determină reanalizarea acestora. Prin urmare, faptul că autoritatea legiuitoare și-a retras delegarea acordată prin prevederile art. 6 alin. (2) din Legea nr. 208/2015, urmând să emită o lege distinctă prin care să stabilească data alegerilor parlamentare, se înscrie în exigențele constituționale referitoare la competența sa de a decide asupra acestui aspect.

46. Conduita Parlamentului este, totodată, conformă cu considerentele care fundamentează Decizia Curții Constituționale nr. 611 din 3 noiembrie 2017 referitoare la colaborarea loială și respectul reciproc al autorităților/instituțiilor statului.

47. Cu privire la pretinsa încălcare a prevederilor art. 1 alin. (5), ale art. 73 alin. (1) și (3) lit. a) și ale art. 147 alin. (4) din Constituție se arată că stabilirea datei alegerilor este prevăzută în dreptul pozitiv național și a fost dintotdeauna reglementată în acte normative la nivel de lege organică electorală, și anume: art. 5 alin. (1) din Legea nr. 370/2004 privind alegerea Președintelui României, art. 10 din Legea nr. 33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European, art. 6 alin. (2) din Legea nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente sau art. 10 alin. (1) din Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali.

48. În multiplele sale consacrări legislative, data alegerilor reprezintă, în mod esențial, o componentă intrinsecă a legislației electorale, întrucât prin raportare la aceasta debutează procedurile aferente perioadei specifice alegerilor: începutul și încheierea campaniei electorale, constituirea organismelor electorale și componența acestora, termenul de la care curge dreptul alegătorului de a adresa primarului solicitarea privind înscrierea în Registrul electoral [art. 42 alin. (1) din Legea nr. 208/2015], punerea la dispoziția candidaților a extraselor din Registrul electoral, depunerea candidaturilor și, indirect, rămânerea definitivă a acestora, tragerea la sorți a ordinii de înscriere a candidaturilor pe buletinele de vot, iar perioada electorală este definită prin reținerea ca referință a datei alegerilor [art. 119 din Legea nr. 208/2015]. Un argument suplimentar cu privire la caracterul organic al legii este redactarea similară care se regăsește la art. 2 alin. (1) din Legea nr. 84/2020 privind prelungirea mandatelor autorităților administrației publice locale și pentru modificarea art. 151 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ: „data alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale din anul 2020 se stabilește prin lege organică, cu cel puțin 60 de zile înaintea votării”, respectiv formula de atestare a legalității adoptării prin care este confirmat caracterul organic al Legii nr. 135/2020 privind stabilirea datei alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale din anul 2020, precum și a unor măsuri pentru buna organizare și desfășurare a acestora, act normativ prin care, potrivit

dispozițiile art. 1, „data desfășurării alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale din anul 2020 se stabilește în ziua de duminică, 27 septembrie 2020”.

49. Sub aspectul criticilor referitoare la lipsa de claritate și previzibilitate a dispozițiilor legii criticate se arată că acestea nu pot fi acceptate, întrucât actul criticat respectă în ansamblul său cerințele privind claritatea, precizia și previzibilitatea normelor juridice. Este clar întrucât în conținutul său nu se regăsesc pasaje obscure sau soluții normative contradictorii, este precis, fiind redactat într-un stil specific normativ dispozitiv, care prezintă norma instituită fără explicații sau justificări, prin folosirea cuvintelor în înțelesul lor curent din limba română. Conceptele și noțiunile utilizate sunt configurate în concordanță cu dreptul pozitiv, iar stabilirea soluțiilor normative este departe de a fi ambiguă, acestea fiind redactate previzibil și univoc, cu respectarea prevederilor Legii nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Cu privire la aspectele de calitate a legii se invocă jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Prin urmare, neîncalcând niciuna dintre prevederile cadrului normativ referitor la tehnica legislativă pentru elaborarea actelor normative, se apreciază că dispozițiile criticate nu încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție.

50. **Președintele Camerei Deputaților**, în Dosarul nr. 1.324A/2020, apreciază că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

51. Se arată că criticile de neconstituționalitate raportate la redactarea insuficientă a expunerii de motive nu au fundament juridic, întrucât au fost respectate dispozițiile legale privitoare la motivarea proiectelor de acte normative. Expunerea de motive prezintă argumentele care au determinat promovarea soluțiilor normative propuse, evaluarea situației la momentul redactării inițiativei legislative și dezideratele de perspectivă, cu evidențierea deficiențelor legislației în vigoare, însă neavând valoare normativă, nu poate fi reținut ca fiind referința pentru interpretarea și aplicarea dispozițiilor proprii legii criticate. În expunerea de motive se regăsește argumentată importanța stabilirii datei alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților, cu evidențierea existenței unei marje largi de apreciere care poate suprapune perioada electorală aferentă alegerilor locale cu cea corespunzătoare alegerilor parlamentare, alături de celelalte măsuri preconizate la momentul inițierii demersului legislativ, într-o modalitate care facilitează parcurgerea textului și înțelegerea completă a intenției de reglementare. Expunerea de motive este conformă cu exigențele normelor de tehnică legislativă și din perspectiva verificării sale de către Consiliul Legislativ, în calitatea acestuia de organ consultativ de specialitate al Parlamentului, care, prin avizul emis, nu a formulat obiecții sau propuneri în acest sens.

52. În ceea ce privește celelalte afirmații ale autorului se arată că acestea nu sunt urmate și de înfățișarea motivelor care ar putea conduce la concluzia fundamentării insuficiente a soluției normative, iar simpla citare a considerentelor Deciziei Curții Constituționale nr. 139 din 13 martie 2019, fără contextualizarea necesară, nu poate fi reținută ca fiind relevantă decât sub aspect teoretic. Totodată, se arată că sunt inexacte afirmațiile cu privire la „lipsa motivării”, aceasta fiind componentă a expunerii de motive care poate fi oricând consultată, iar cele referitoare la caracterul sumar al expunerii de motive excedează cerințelor art. 31 alin. (1) lit. a) din legea anterioară, care nu stabilesc întinderea expunerii de motive, aceasta rămânând la aprecierea exclusivă a inițiatorilor propunerii legislative.

53. Cu privire la motivele de neconstituționalitate raportate la principiul cooperării loiale între autoritățile statului și cel al separației puterilor în stat se arată că rolul Guvernului, astfel cum este consacrat prin art. 102 din Constituție, este acela de realizare a liniilor de politică internă și externă a țării, ceea ce

sub aspect juridic se poate concretiza prin inițierea de proiecte legislative și adoptarea unor hotărâri pentru aplicarea legilor, în vederea îndeplinirii programului de guvernare pentru care a primit investitura din partea Parlamentului. Chiar dacă una dintre funcțiile pe care le exercită este aceea de stabilire a strategiilor prin care se exercită autoritatea de stat, în domeniul electoral competența Guvernului este aceea de organizare a alegerilor și de reglementare normativă a măsurilor care se impun în acest sens, și nu de stabilire a unor măsuri care țin de esența sistemului electoral, precum cele privitoare la organizarea alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților, ca urmare a încetării mandatului Parlamentului ales în anul 2016, care reprezintă un drept suveran al Parlamentului, desprins din calitatea sa de organ reprezentativ suprem și unică autoritate legiuitoare a țării. Din această perspectivă se invocă Decizia Curții Constituționale nr. 390 din 6 iunie 2017 și se concluzionează că reglementarea unor măsuri pentru organizarea alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților, ca urmare a încetării mandatului Parlamentului ales în anul 2016, este necesar să fie realizată, potrivit art. 73 alin. (3) lit. a) din Constituție, prin lege organică adoptată în cadrul dezbaterilor parlamentare și nu prin ordonanța de urgență adoptată de Guvern.

54. Sub aspectul conformității inițierii procedurii organizării și desfășurării alegerilor parlamentare cu Constituția sunt semnificative legitimitatea și forța juridică a actului prin care aceasta este declanșată, respectiv ca actul normativ prin care se stabilește data la care urmează să aibă loc alegerile să emane de la autoritatea care are îndrituirea constituțională a stabilirii sistemului electoral. Hotărârile Guvernului reprezintă expresia competenței prevăzute la art. 108 din Constituție, rezultate din rolul Guvernului de autoritate publică a puterii executive. Delegările primite prin actele normative la nivel de lege, care constituie temeiurile juridice ale emiterii hotărârilor, sunt circumstanțiale unor realități sociale a căror dinamică determină deseori reconsiderarea cadrului normativ edictat inițial. Implicit, legea va putea reconfigura limitele reglementării prin hotărâre, introducând noi competențe în sarcina Guvernului, dispunând modificarea celor existente sau chiar eliminând prerogative instituite prin delegarea normativă anterioară. Esențial este ca limitele organizării executării legilor, prevăzute la art. 108 alin. (2) din Constituție, să fie stabilite de Forul legislativ, cu considerarea împrejurărilor care determină reanalizarea acestora. Prin urmare, faptul că autoritatea legiuitoare și-a retras delegarea acordată prin prevederile art. 6 alin. (2) din Legea nr. 208/2015, urmând să emită o lege distinctă prin care să stabilească data alegerilor parlamentare, se înscrie în exigențele constituționale referitoare la competența sa de a decide asupra acestui aspect.

55. Conduita Parlamentului este, totodată, conformă cu considerentele care fundamentează Decizia Curții Constituționale nr. 611 din 3 noiembrie 2017 referitoare la colaborarea loială și respectul reciproc al autorităților/instituțiilor statului.

56. Cu privire la pretinsa încălcare a dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Constituție, deoarece „modificarea legislației electorale nu trebuie realizată cu mai puțin de un an înainte de alegeri”, se arată că aceasta nu surprinde natura juridică a reglementării criticate. Codul bunelor practici în materie electorală prevede, într-adevăr, necesitatea stabilității dreptului electoral, în sensul recomandării ca regulile care vizează „sistemul electoral propriu-zis, componența comisiilor electorale și constituirea circumscripțiilor” să nu fie modificate frecvent sau la mai puțin de un an înainte de alegeri, însă legea criticată nu aduce atingere acestei linii directoare și nici considerentelor deciziilor Curții Constituționale în care se face trimitere la ele, întrucât nu afectează substanța drepturilor electorale, în sensul

prejudicierii ori lezării acestora, ci doar propune o modalitate facultativă, alternativă și echivalentă exercitării dreptului de vot prin prezență la secția de votare. Această modalitate de exercitare a dreptului fundamental de a alege urmărește efectivizarea dreptului de a alege, iar nu restrângerea exercițiului acestuia, și nici modificarea modalității de scrutin, astfel încât să nu fie previzibile, pentru alegători, modalitatea în care voturile valabil exprimate se transformă în mandate și felul în care sunt atribuite acestea din urmă în cadrul Parlamentului rezultat în urma alegerilor. Astfel, sub aspectul scopului imediat și mediat al normelor legale prin care se reglementează votul prin corespondență, constând în asigurarea caracterului efectiv al exercitării dreptului de vot, se contribuie la eficientizarea alegerilor prin care se exercită suveranitatea națională la care se face referire în art. 2 alin. (1) din Constituție, respectându-se, totodată, stabilitatea legislativă în materie electorală.

57. Totodată, legea criticată nu modifică tipul de scrutin reglementat de normele electorale în vigoare, demersul legislativ fiind fundamentat în sensul reținut de jurisprudența constantă a Curții Constituționale [cu referire la dispozițiile art. 147 alin. (4) din Constituție, care consacră caracterul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale]. Fondul reglementării criticate fiind asigurarea unor măsuri privind stabilirea datei alegerilor parlamentare, reducerea unor termene procedurale electorale, opțiunea depunerii electronice a dosarelor de candidatură, precum și simplificarea procedurilor privind exercitarea dreptului de vot prin corespondență, măsurile astfel edictate nu contravin principiilor statuate de Curtea Constituțională în aplicarea dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Constituție, cu raportare la Codul bunelor practici în materie electorală — Linii directoare și raportul explicativ, adoptat de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept în cadrul celei de-a 52-a Sesiuni Plenare (Veneția, 18—19 octombrie 2002).

58. Raportul asupra calendarului și inventarului criteriilor politice de evaluare a alegerilor adoptat de Consiliul pentru alegeri democratice cu ocazia celei de-a 34-a Reuniuni (Veneția, 14 octombrie 2010) reține că „orice reformă care vizează legislația electorală care urmează să se aplice unor alegeri trebuie să aibă loc suficient de devreme pentru a putea fi cu adevărat aplicabilă”. Cu toate acestea, în anumite situații, „pot fi acceptate excepții de la regula de un an, de exemplu, dacă este necesar să fie remediate pe cale legislativă probleme neprevăzute”. Se apreciază că dispozițiile legii criticate, structurate în 3 articole, nu au natura unei intervenții legislative reformatoare, ci conțin remedii juridice aduse în raport cu realitățile sociale și politica legislativă a statului român: în prezent, stabilirea datei alegerilor parlamentare comportă o largă marjă de apreciere, raportată la referințele existente, iar desfășurarea unui alt tip de scrutin în respectivul interval ar putea determina suprapunerea perioadelor electorale, alături de necesitatea prevenirii și combaterii efectelor pandemiei de COVID-19.

59. Totodată, se apreciază că normele juridice criticate sunt conforme și cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la art. 3 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, sens în care se face trimitere la Hotărârea din 2 martie 1987, pronunțată în Cauza *Mathieu-Mohin și Clerfayt împotriva Belgiei*, și la Hotărârea din 6 octombrie 2005, pronunțată în Cauza *Hirst împotriva Regatului Unit*.

60. În consecință, se apreciază că soluțiile normative prevăzute de legea criticată nu sunt de natură să perturbe stabilitatea cadrului normativ electoral existent, legiuitorul păstrând un just echilibru între exigența respectării deciziilor instanței de contencios constituțional în materie și îndreptarea deficiențelor constatate din dreptul pozitiv național.

61. **Președintele Senatului**, în Dosarul nr. 1.323A/2020, apreciază că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

62. Se arată că promovarea inițiativei legislative și dezbaterile sa în procedură de urgență sunt o consecință imediată și directă a efectelor pandemiei de COVID-19, care prin amploarea lor fac nesigură, din punctul de vedere al siguranței stării de sănătate a populației, organizarea la termen și în condiții normale a procesului electoral pentru alegerea noilor Camere legislative. În aceste condiții, inițiatorii actului normativ au propus unele modificări cu caracter tehnic ale unor prevederi ale Legii nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente. Modificările aduse au un vădit caracter de oportunitate legislativă, nefavorizând niciun competitor electoral. Dimpotrivă, actul normativ criticat promovează soluții legislative tehnice prin care se urmărește desfășurarea unor alegeri parlamentare cu respectarea strictă a principiilor și normelor sistemului electoral aflat în vigoare, în condițiile actualei pandemii.

63. Cu referire la încălcarea principiului securității juridice, consacrat în prevederile art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție, se arată că legea criticată nu modifică acele componente ale sistemului electoral de care depinde caracterul democratic, liber și secret al alegerilor. Coordonatele democratice ale scrutinului rămân neschimbate, urmând ca alegerile parlamentare să se desfășoare potrivit legislației electorale în vigoare. Se susține că, din perspectiva Comisiei de la Veneția, sunt inacceptabile doar acele modificări legislative ale sistemului electoral care sunt dictate de interesele iminente ale unui partid politic, or acest pericol nu rezultă din prevederile legii criticate. Prin urmare, securitatea raporturilor juridice electorale nu este afectată în niciun fel de prevederile legale criticate.

64. Stabilirea datei alegerilor parlamentare de către Parlament — care este, prin spectrul său politic, mai puțin manipulator și subiectiv — este de preferat într-o societate democratică stabilirii de către Guvern a datei scrutinului, acesta fiind susceptibil în mai mare măsură de manipulări și manevre electorale interesate, datorită faptului că exprimă și promovează, prin definiție, interesele electorale ale unui singur partid politic.

65. Cu referire la încălcarea dispozițiilor art. 69 alin. (2) din Constituție, se arată că dezbaterile legislative a unui proiect de lege sau a unei propuneri legislative, precum și votarea acestuia/acesteia reprezintă acțiuni politice libere și personale ale oricărui parlamentar. Caracterul imperativ al mandatului parlamentar este însă dat de instrucțiuni, recomandări, ordine etc., impuse unui deputat sau senator, cum să voteze o anumită inițiativă legislativă. Numai în aceste circumstanțe ipotetice se poate susține că ar putea fi încălcate prevederile art. 69 alin. (2) din Constituție, ceea ce, în cazul de față, nu își are incidența.

66. Cu referire la încălcarea prevederilor art. 63 alin. (1), (2) și (4) din Constituție, coroborate cu alte texte constituționale, se arată că, dacă Adunarea Constituantă a stabilit în 1991 că durata legislaturii se prelungește de drept în circumstanțele enunțate în textul constituțional citat, nu înseamnă că Parlamentul nu are dreptul suveran să inoveze o soluție legislativă similară ca efecte cu cea prevăzută la art. 63 alin. (1) din Constituție, dar în alte circumstanțe sociale decât cele avute în vedere de legiuitorul constituant. Practic, Parlamentul este confruntat, în actualele condiții ale pandemiei de COVID-19, cu lipsa unei cadru legislativ pentru organizarea la timp a alegerilor parlamentare. Se știe că nicio lege nu este perfect predictibilă și adaptabilă oricăror situații neprevăzute. Ca atare, nu se poate pretinde Constituției să prevadă o soluție legislativă pentru organizarea la timp a alegerilor parlamentare, în condițiile reale ale situației sanitare, a cărei dinamică nu poate fi prognozată de la o săptămână la alta. Aplicarea textului

constituțional, în situații neprevăzute de către legiuitorul constituant, se poate face nu numai în litera normei constituționale, ci și în spiritul ei, desigur, în circumstanțe și modalități care nu contravin esenței democratice și suverane a însăși filosofiei Constituției. Rigiditatea aplicării textului constituțional, fără a lua în calcul funcția acestuia de a găsi întotdeauna pentru destinatarul său o soluție normativă *praeter legem*, aplicabilă imediat la o situație reală creată de dinamica vieții sociale, poate avea consecințe extrem de negative în plan social. O astfel de concepție legislativă a fost promovată, după modelul Codului civil francez, în art. 3 din Codul civil român din 1864.

67. De altfel, în Codul de procedură civilă [art. 5 alin. (2) și (3)] există o soluție pentru situațiile în care judecătorul nu are la dispoziție o normă juridică pe care să o aplice în cauza pe care o judecă: el se poate ghida după principiile generale ale dreptului. O asemenea soluție este posibilă și pentru legiuitorul care este constrâns să găsească rezolvarea echitabilă a unei situații juridice, cum este stabilirea unei date la care alegerile parlamentare să se desfășoare în condiții normale. Stabilirea datei alegerilor parlamentare ori a oricăror elemente de reglementare a sistemului electoral este o problemă de ordine publică, iar în situația în care, din diferite motive, nu există o reglementare normativă cu aplicabilitate imediată într-o circumstanță socială dată, este pe deplin legitim și chiar obligatoriu ca o autoritate publică competentă să găsească o soluție, chiar și tranzitorie.

68. Cu referire la încălcarea dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Constituție, în componenta de calitate a legii, se arată că pretinsa necorelare cu art. 103 alin. (1) lit. s) din Legea nr. 208/2015, care atribuie Autorității Electorale Permanente atribuția de a supune Guvernului spre aprobare data alegerilor și calendarul acțiunilor din cuprinsul perioadei electorale, nu se susține, întrucât soluția legislativă promovată în legea criticată este tranzitorie, se aplică numai pentru următoarele alegeri legislative, urmând ca după acestea să se aplice dispozițiile Legii nr. 208/2015.

69. **Președintele Senatului**, în Dosarul nr. 1.324A/2020, apreciază că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

70. Cu referire la încălcarea principiului securității juridice, prevăzut de art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție, se arată că autorii propunerii legislative justifică foarte clar motivele pentru care au promovat această inițiativă legislativă, conținutul juridic al reglementării, precum și caracterul tehnic al soluțiilor normative avansate, inclusiv caracterul tranzitoriu al legii. De altfel, chiar Guvernul recunoaște caracterul tehnic al reglementării, motiv pentru care nu este necesară o expunere de motive extinsă.

71. Cu referire la încălcarea dispozițiilor art. 1 alin. (4) din Constituție, nu există nicio normă constituțională care să recunoască Guvernului competența de a stabili data alegerilor parlamentare, acesta fiind o autoritate publică a puterii executive cu rol constituțional de a pune în aplicare legislația electorală. Ca atare, Parlamentul are o legitimitate deplină, ca for reprezentativ suprem, să stabilească data alegerilor parlamentare, dacă condițiile reale ale vieții sociale impun aceasta, restul acțiunilor ce țin de organizarea și desfășurarea propriu-zisă a procesului electoral urmând să revină competenței Guvernului.

72. Cu referire la încălcarea principiului securității juridice și al legalității consacrat în dispozițiile art. 1 alin. (3) și (5) și art. 147 alin. (4) din Constituție, se arată că actul normativ criticat pentru vicii de neconstituționalitate nu modifică acele componente ale sistemului electoral de care depinde caracterul democratic, liber și secret al alegerilor. Coordonatele democratice ale scrutinului rămân neschimbate, urmând ca alegerile parlamentare să se desfășoare potrivit legislației electorale în vigoare. În esența ei,

stabilirea datei alegerilor este o chestiune de natură tehnică, fără importanță decisivă în competiția electorală, fiecare partid având dreptul, în condiții de egalitate perfectă cât privește durata campaniei electorale, să acționeze pentru atingerea scopurilor sale electorale. Stabilirea datei alegerilor, indiferent care ar fi autoritatea publică competentă să se pronunțe în acest sens, nu favorizează un partid sau altul. Data alegerilor are, prin urmare, un caracter neutru din punctul de vedere al competiției electorale.

73. **Guvernul**, în Dosarul nr. 1.323A/2020, apreciază că obiecția de neconstituționalitate formulată este întemeiată.

74. Cu privire la încălcarea principiului securității raporturilor juridice consacrat de art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție, se arată că cele două elemente ale principiului securității raporturilor juridice stabilite în Decizia Curții Constituționale nr. 150 din 12 martie 2020 sunt frecvența modificărilor intervenite și reglementarea elementelor esențiale ale legii electorale, ce trebuie întrunite cumulativ.

75. Cu privire la primul element, având în vedere că actualul Parlament și-a început mandatul în urma alegerilor desfășurate la „11 decembrie 2016”, iar, potrivit dispozițiilor art. 63 alin. (1) din Constituție, Camera Deputaților și Senatul sunt alese pentru un mandat de 4 ani, rezultă că în luna decembrie a anului 2020 expiră acest mandat, urmând să fie organizate alegeri în condițiile constituționale ale art. 63. Prin urmare, se arată că adoptarea actului normativ prin care se aduc modificări legii privind alegerea Parlamentului României s-a realizat cu mai puțin de un an înaintea alegerilor pe care le reglementează. De asemenea, schimbarea regulilor privind determinarea modului de stabilire a datei alegerilor parlamentare reprezintă elemente esențiale ale legii electorale, ce afectează stabilitatea raporturilor juridice. Prin urmare, fiind întrunite cele două condiții, se apreciază că reglementarea criticată încalcă principiul securității raporturilor juridice consacrat de art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție.

76. Cu privire la încălcarea art. 69 alin. (2) din Constituție, se arată că este afectată natura mandatului celui ales, care deține libertatea de a vota sau nu o inițiativă legislativă, în măsura în care un act normativ stabilește în sarcina Parlamentului obligația de a adopta o anumită normă. Deși votul împotriva exprimat de un parlamentar cu privire la o lege nu reprezintă o abatere de la competența sa, acest aspect trebuie analizat coroborat cu motivele prezentate anterior privitoare la securitatea raporturilor juridice, arătând că, deși legea obligă la adoptarea unui act normativ prin care să fie stabilită data alegerilor, având în vedere că parlamentarii nu sunt obligați să voteze într-un anumit sens, ei bucurându-se de libertatea de a vota potrivit propriei lor conștiințe, se naște posibilitatea ca data alegerilor să se circumscrie unui proces legislativ care să cunoască inclusiv un vot de respingere. Pentru a fundamenta acest raționament trebuie să ne raportăm la esența procesului legislativ, respectiv dezbaterile și libertatea de a vota pentru sau împotriva. Or, câtă vreme stabilirea unei anumite date pentru desfășurarea unui eveniment reprezintă un aspect subiectiv care poate comporta multiple valențe din perspectiva forului intern al fiecărui ales, astfel cum s-a arătat și mai sus, se naște posibilitatea ca întrunirea consensului sau a unei majorități într-un anumit sens să nu fie un demers facil. Tocmai de aceea, având în vedere variabilele care planează asupra adoptării unui act normativ prin care să fie stabilită data alegerilor conform actului normativ criticat, se apreciază că sunt afectate atât voința internă a votantului, cât și securitatea juridică a tuturor raporturilor juridice în discuție. Astfel, soluția legislativă criticată încalcă prevederile constituționale privitoare la mandatul imperativ tocmai prin aceea că însăși autoritatea legiuitoare și-a acordat un mandat imperativ prin legea astfel adoptată, or interzicerea mandatului imperativ nu se raportează exclusiv la entitățile de la

care acesta emană, respectiv cetățenii, ci la totalitatea subiectelor de drept care ar putea manifesta o astfel de conduită, prin urmare, inclusiv Parlamentul. Prin urmare, se apreciază că legea criticată încalcă art. 69 alin. (2) din Constituție.

77. Cu privire la încălcarea art. 61, art. 63 alin. (1), (2) și (4) coroborate cu art. 36, 37 și art. 147 alin. (4) din Constituție, se arată că mandatul prevăzut de art. 63 este un mandat instituțional, conferit unor autorități publice, respectiv Camerei Deputaților și Senatului. Acest mandat nu poate înceta fără ca un alt Parlament să ia locul celui al cărui mandat a expirat. Regula instituită de art. 63 alin. (1) are la bază principiul periodicității alegerilor. Dată fiind importanța acestui principiu, excepțiile — cu consecința prelungirii mandatelor aleșilor dincolo de termenele prevăzute de lege — sunt strict și limitativ prevăzute de Constituție și de lege și privesc situații extreme, cu caracter cu totul deosebit, cum ar fi starea de mobilizare, de război, de asediu sau de urgență, calamitate naturală, dezastru sau sinistru deosebit de grav, situații care nu subzistă în cauză. Prin urmare, regula periodicității alegerilor este consacrată la nivel constituțional, în mod expres în privința Parlamentului și a Președintelui României.

78. Mandatul Camerelor Parlamentului este de 4 ani, pentru ambele Camere ale Parlamentului fiind organizate alegeri în același timp, însă această durată poate fi mai mare sau mai mică, în funcție de evenimentele care pot interveni. În cazul unei durate mai mari a mandatului are loc prelungirea/prorogarea mandatului, iar în cazul unei durate mai mici are loc încetarea mandatului înainte de termen prin dizolvare. Parlamentul nou-ales se întrunește la convocarea Președintelui României, în cel mult 20 de zile de la alegeri, aceasta constituind o obligație imperativă a președintelui. Termenul de 20 de zile se calculează pe zile calendaristice, fiind un termen maximal. Termenul de 4 ani începe să curgă din momentul întrunirii Parlamentului. Termenul curge de la acest moment pentru ambele Camere ale Parlamentului, care se întrunesc, în ședințe separate, la data și ora stabilite prin decretul președintelui. Așadar, legislatura Camerelor începe la data întrunirii legale a noilor Camere.

79. Prelungirea mandatului parlamentar poate fi realizată, în primul rând, în conformitate cu art. 63 alin. (4) din Constituție, până la întrunirea legală a noului Parlament. În cazul expirării mandatului, alegerile pentru Camera Deputaților și pentru Senat se organizează în cel mult trei luni de la expirare. Totuși, nimic nu împiedică organizarea acestora înainte de expirarea mandatului vechiului Parlament, însă în acest caz trebuie să fie respectate prevederile art. 63 alin. (3), care prevăd obligația Președintelui de a convoca noul Parlament în termen de maximum 20 de zile de la alegeri. În consecință, data alegerilor parlamentare poate fi stabilită cu cel mult 20 de zile înainte de data expirării mandatului vechiului Parlament. În perioada în care mandatul este prelungit nu poate fi revizuită Constituția și nu pot fi adoptate, modificate sau abrogate legi organice. În al doilea rând, prelungirea mandatului parlamentar se realizează de drept, în cazurile prevăzute de art. 63 alin. (1), care trebuie coroborate cu prevederile art. 92 alin. (2)—(4) și art. 93 din Constituție. Totodată, se apreciază că art. 63 alin. (4) din Constituție nu se aplică în ceea ce privește prelungirea de drept a mandatului, Parlamentul putând adopta, modifica sau abroga în această perioadă legi organice, dată fiind necesitatea adoptării unor măsuri urgente în această perioadă de criză. Se apreciază, în aceeași măsură, că dat fiind caracterul excepțional al situațiilor respective, în aceste perioade nu poate fi inițiată procedura de revizuire a Constituției, după cum interzice și art. 152 alin. (3) din Constituție. Mandatul Parlamentului poate înceta înainte de expirarea termenului prin dizolvare în condițiile prevăzute de art. 89 din Constituție. Deși Parlamentul este dizolvat, legislatura fiind încheiată, mandatul acestuia se va

prelungi până la întrunirea legală a celor două noi Camere, în condițiile art. 63 alin. (4). Alegerile pentru noul Parlament se vor organiza în termen de 3 luni de la dizolvare.

80. Având în vedere că art. 1 alin. (1) din legea analizată stabilește doar că Parlamentul va stabili prin lege organică data alegerilor parlamentare cu 60 de zile înainte de alegeri, fără să facă trimitere la prevederile constituționale privind durata mandatului parlamentar, respectiv prelungirea acestuia în condițiile art. 63 alin. (1), respectiv art. 63 alin. (4), cu consecințe asupra limitării competenței Parlamentului în cazul prelungirii mandatului, se apreciază că textul este contrar prevederilor constituționale menționate. În plus, este încălcat și art. 63 alin. (2) din Constituție, având în vedere că legea nu stabilește o limitare a prelungirii mandatului Parlamentului actual.

81. Totodată, prin caracterul general al normei și în absența oricăror circumstanțieri sau trimiteri la regulile constituționale antereferte, în situația stabilirii unei date cu depășirea termenului constituțional prevăzut de art. 63 se ajunge și la încălcarea dispozițiilor art. 36 și 37 din Constituție, referitoare la dreptul de a alege și cel de a fi ales. Astfel, se poate ajunge, implicit, la afectarea dreptului de vot și a dreptului de a fi ales, întrucât o asemenea măsură consacră *per se* o interdicție de a organiza și de a participa la alegeri la termen, cu consecința imposibilității/restrângerii exercitării acestor drepturi.

82. Se mai consideră că sunt întemeiate susținerile autorului sesizării referitoare la sintagma „cu cel puțin 60 de zile înaintea datei alegerilor” din conținutul art. 1 alin. (1) al legii criticate, conform cărora acestea are un caracter neclar întrucât permite fixarea datei alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților și în intervalul cuprins între expirarea mandatului și împlinirea termenului constituțional de 3 luni prevăzut de art. 63 alin. (2) din Constituție. Or, pe perioada prelungirii mandatului în conformitate cu art. 63 alin. (4) din Constituție, nu pot fi adoptate, modificate sau completate legi organice. Așadar, în măsura în care legea organică prin care se stabilește data alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților nu va fi adoptată și nu va intra în vigoare până la expirarea mandatului actualului Parlament, ulterior acestui moment, Parlamentul nu va mai putea adopta o astfel de lege decât cu încălcarea art. 63 alin. (4) din Constituție. În consecință, se apreciază că sesizarea este întemeiată prin raportare la art. 61, art. 63 alin. (1), (2) și (4) coroborate cu art. 36, 37 și art. 147 alin. (4) din Constituție.

83. Cu privire la încălcarea prevederilor art. 1 alin. (5), ale art. 73 alin. (1) și (3) lit. a) și ale art. 147 alin. (4) din Constituție, se arată că stabilirea datei alegerilor locale poate fi realizată de către Guvern prin hotărâre sau de către Parlament prin lege ordinară, ambele soluții normative fiind posibile. De altfel, din 1989 până în prezent, fără excepție, stabilirea datei alegerilor, indiferent că au fost locale sau parlamentare, s-a realizat prin hotărâre a Guvernului. Se arată că stabilirea în concret a datei alegerilor, indiferent de natura lor, reprezintă o chestiune de ordin tehnic, care ține de competența decizională a Guvernului sau, prin derogare de la dreptul comun, a Parlamentului, însă în acest caz este necesar să facă obiectul legii ordinare. Domeniul rezervat legii organice este strict delimitat de Constituție la art. 73 alin. (3), stabilirea datei alegerilor nefiind o chestiune care să fie cuprinsă în acest domeniu expres și limitativ determinat de constituantul român. Normele privind sistemul electoral fac obiectul unei legi organice, având în vedere importanța acestor dispoziții de natură să le confere stabilitate juridică, și nu aplicarea în concret a acestora, cum este stabilirea datei alegerilor. Prin urmare, stabilirea în concret a datei alegerilor nu poate face obiectul unei legi organice, în caz contrar fiind încălcat domeniul de reglementare al legii organice.

84. Cu privire la încălcarea art. 1 alin. (5) din Constituție în ceea ce privește calitatea legii, se arată că noua competență a Parlamentului de a stabili prin lege organică data alegerilor

parlamentare nu este corelată cu art. 103 alin. (1) lit. s) din Legea nr. 208/2015 privind competența Autorității Electorale Permanente de a stabili împreună cu Ministerul Afacerilor Interne data alegerilor și calendarul acțiunilor din cuprinsul perioadei electorale. Prin urmare, legea criticată nu doar că derogă de la cadrul legal general și acordă Parlamentului o competență administrativă, dar exclude din acest proces tocmai instituția concepută expres pentru acest domeniu, respectiv Autoritatea Electorală Permanentă.

85. Pentru aceste motive se apreciază că sunt încălcate dispozițiile constituționale anterior indicate pentru că nici în cuprinsul expunerii de motive nu se fac mențiuni cu privire la motivul care a stat la baza acestei modificări și, în cele din urmă, schimbări de viziune generală asupra stabilirii datei alegerilor.

86. **Avocatul Poporului**, în Dosarul nr. 1.324A/2020, nu a transmis Curții Constituționale punctul său de vedere.

87. Curtea, la termenul de judecată din 15 septembrie 2020, a amânat dezbaterile pentru data de 16 septembrie 2020 și, ulterior, pentru data de 22 septembrie 2020, când, având în vedere obiectul sesizărilor de neconstituționalitate, în temeiul art. 139 din Codul de procedură civilă coroborat cu art. 14 din Legea nr. 47/1992, a dispus conexasia Dosarului nr. 1.324A/2020 la Dosarul nr. 1.323A/2020, care a fost primul înregistrat. Prin aceeași încheiere, având în vedere cererea de întrerupere a deliberărilor, Curtea, în temeiul art. 57 și al art. 58 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, a amânat pronunțarea asupra cauzei pentru data de 29 septembrie 2020, când a pronunțat prezenta decizie.

CURTEA,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președintelui Camerei Deputaților, președintelui Senatului și Guvernului, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

88. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, precum și ale art. 1, 10, 15 și 18 din Legea nr. 47/1992, republicată, să soluționeze obiecția de neconstituționalitate.

89. **Obiectul controlului de constituționalitate**, astfel cum a fost formulat, îl constituie dispozițiile Legii privind unele măsuri pentru organizarea alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților, ca urmare a încetării mandatului Parlamentului ales în anul 2016. Curtea reține că, în realitate, criticile de neconstituționalitate vizează legea în ansamblul său, precum și, în mod punctual, art. 1 alin. (1) din lege, astfel că, prin prezenta decizie, urmează să se pronunțe asupra acestor dispoziții. Art. 1 alin. (1) din lege are următorul cuprins: „(1) Prin derogare de la prevederile art. 6 alin. (2) din Legea nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente, cu modificările și completările ulterioare, data alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților ce vor fi organizate ca urmare a expirării mandatului Parlamentului, aflat în curs de exercitare la data intrării în vigoare a prezentei legi, se stabilește prin lege organică, cu cel puțin 60 de zile înaintea datei alegerilor.”

90. Dispozițiile constituționale invocate în susținerea criticilor de neconstituționalitate sunt cele ale art. 1 alin. (3), (4) și (5) privind securitatea juridică, principiul separației puterilor în stat și cerințele de calitate a legilor, ale art. 36 privind dreptul de vot, ale art. 37 privind dreptul de a fi ales, ale art. 61 privind rolul Parlamentului, ale art. 63 alin. (1)—(4) privind durata mandatului celor două Camere ale Parlamentului, ale art. 69 alin. (2) privind mandatul reprezentativ, ale art. 73 alin. (1) și (3) lit. a) privind domeniul de reglementare al legilor organice, precum și ale art. 147 alin. (4) privind efectele deciziilor Curții Constituționale.

(1) Admisibilitatea obiecției de neconstituționalitate

91. Curtea constată că obiecția de neconstituționalitate îndeplinește condițiile prevăzute de art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție atât sub aspectul titularului dreptului de sesizare, întrucât a fost formulată de Președintele României, respectiv de prim-ministru, cât și sub aspectul obiectului, fiind vorba de o lege adoptată, dar nepromulgată încă.

92. Cu privire la termenul în care poate fi sesizată instanța de contencios constituțional, potrivit art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, acesta este de 5 zile de la data depunerii legii adoptate la secretarii generali ai celor două Camere ale Parlamentului, respectiv de 2 zile, începând de la același moment, dacă legea a fost adoptată în procedură de urgență. Totodată, în temeiul art. 146 lit. a) teza întâi din Legea fundamentală, Curtea Constituțională se pronunță asupra constituționalității legilor înainte de promulgarea acestora, care, potrivit art. 77 alin. (1) teza a doua din Constituție, se face în termen de cel mult 20 de zile de la primirea legii adoptate de Parlament, iar, potrivit art. 77 alin. (3) din Constituție, în termen de cel mult 10 zile de la primirea legii adoptate după reexaminare.

93. Legea a fost adoptată la data de 27 iulie 2020 atât de Senat, cât și de Camera Deputaților. La aceeași dată, legea a fost depusă la secretarii generali ai celor două Camere pentru exercitarea dreptului de sesizare asupra constituționalității legii și trimisă la promulgare în data de 29 iulie 2020. La 17 august 2020, Curtea Constituțională a fost sesizată cu prezenta obiecție de neconstituționalitate.

94. Luând act de faptul că Președintele României a sesizat Curtea Constituțională în interiorul termenului de promulgare de 20 de zile, prevăzut de art. 77 alin. (1) din Constituție, Curtea constată că obiecția de neconstituționalitate este admisibilă sub aspectul respectării termenului în care poate fi sesizată instanța de control constituțional.

95. De asemenea, luând act că Guvernul a formulat obiecția de neconstituționalitate cu depășirea termenului legal prevăzut de Legea nr. 47/1992, dar în interiorul termenului de promulgare de 20 de zile, prevăzut de art. 77 alin. (1) din Constituție, precum și că legea nu fusese încă promulgată la data sesizării sale, Curtea constată că obiecția de neconstituționalitate este admisibilă sub aspectul respectării termenului în care poate fi sesizată instanța de control constituțional (a se vedea în acest sens Decizia nr. 67 din 21 februarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 223 din 13 martie 2018).

96. Curtea observă că sesizarea prim-ministrului se axează pe citarea exhaustivă și fastidioasă a considerentelor din unele acte juridictionale ale Curții Constituționale, fără să conțină o argumentare propriu-zisă a relației de contrarietate dintre norma criticată și Constituție. Acest aspect pune în discuție respectarea condiției de admisibilitate referitoare la obligația motivării obiecției de neconstituționalitate prevăzute de art. 10 alin. (2) din Legea nr. 47/1992. Având în vedere conexarea dosarelor constituite ca urmare a sesizărilor formulate de Președintele României și prim-ministrul Guvernului (a se vedea paragraful 87 al prezentei decizii), Curtea va pronunța o singură decizie.

(2) Analiza propriu-zisă a obiecției de neconstituționalitate**(2.1.) Criticile de neconstituționalitate extrinsecă**

97. Criticile de neconstituționalitate extrinsecă vizează problema unei pretense insuficiențe argumentative a expunerii de motive a legii analizate. În jurisprudența sa (a se vedea Decizia nr. 238 din 3 iunie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 666 din 28 iulie 2020, paragrafele 36—40), Curtea a statuat că un viciu de neconstituționalitate extrinsec al legii nu poate rezulta din chiar modul în care inițiatorul ei și-a motivat proiectul/propunerea legislativă, în condițiile în care rezultatul activității de legiferare este legea adoptată de Parlament. Așadar, controlul de constituționalitate vizează legea, și nu opțiuni, dorințe sau intenții cuprinse în expunerea de

motive a legii. Prin urmare, Curtea constată că nu are competența să exercite un control de constituționalitate asupra modului de redactare a expunerii de motive concepute de deputați, senatori sau Guvern, astfel că incidența dispozițiilor art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție, invocate în susținerea unei atari critici, nu poate fi reținută în situația dată.

(2.2.) Criticile de neconstituționalitate intrinsecă**(2.2.1.) Critici de neconstituționalitate raportate la art. 1 alin. (5) din Constituție**

98. Autorii obiecției de neconstituționalitate susțin că modificarea competenței autorităților publice în vederea stabilirii datei alegerilor parlamentare creează un cadru legislativ special doar pentru următoarele alegeri parlamentare, iar o atare modificare, realizată cu mai puțin de 6 luni înainte de alegerile la termen, încalcă exigențele art. 1 alin. (5) din Constituție în dimensiunea sa referitoare la previzibilitatea legii și cea a securității raporturilor juridice.

99. Cu privire la critica formulată, Curtea reține că în Codul bunelor practici în materie electorală. Linii directoare și raport explicativ adoptate de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept în cadrul celei de-a 52-a sesiuni plenare (Veneția, 18—19 octombrie 2002), la paragraful 65 din Raportul explicativ, s-a stabilit că ceea ce este necesar a se evita nu este atât modificarea sistemelor de scrutin, care pot fi întotdeauna îmbunătățite, adaptate, ci modificarea lor frecvență sau cu mai puțin de un an înainte de momentul organizării alegerilor. Așadar, un prim aspect al principiului securității juridice în materia electorală îl vizează frecvența modificărilor legislative, care determină impredictibilitatea cadrului normativ și confuzia alegătorilor cu privire la sistemul de scrutin aplicabil. Alternativ, este momentul în care intervin modificările legislative. Cu cât acesta este mai apropiat de data organizării alegerilor, cu atât este mai puternică prezumția că modificările respective au ca scop crearea unui beneficiu/avantaj pentru partidul politic care le-a adoptat, fiind dictate de interesele lui iminente, și pot avea ca rezultat manipularea electoratului. De asemenea, Codul bunelor practici în materie electorală stabilește că una dintre modalitățile de evitare a manipulărilor este definirea în Constituție sau într-un text superior legii ordinare a „elementelor celor mai sensibile” — enumerând: sistemul electoral propriu-zis, componența comisiilor electorale, circumscriptiile și regulile de constituire a circumscriptiilor —, pentru restul (normele care reglementează chestiunile de ordin tehnic și de detaliu) fiind suficient un cadru legal ordinar sau chiar infralegal. Cu alte cuvinte, al doilea aspect al principiului securității juridice în materia electorală îl vizează reglementarea elementelor esențiale ale legii electorale, care trebuie să se bucure de o stabilitate sporită, pe care o poate conferi doar legea constituțională sau legea organică. Aceste elemente sunt identificate în mod expres (sistemul electoral propriu-zis, componența comisiilor electorale, circumscriptiile și regulile de constituire a circumscriptiilor), ele fiind cele care dau consistență drepturilor electorale ale cetățeanului.

100. Aceste recomandări au fost receptate în jurisprudența Curții Constituționale — în acest sens a se vedea Decizia nr. 51 din 25 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 90 din 3 februarie 2012, Decizia nr. 682 din 27 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 473 din 11 iulie 2012, Decizia nr. 799 din 18 noiembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 862 din 19 noiembrie 2015, paragrafele 85—87, Decizia nr. 146 din 13 martie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 240 din 28 martie 2019, paragraful 61, sau Decizia nr. 150 din 12 martie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 215 din 17 martie 2020, paragrafele 68 și 69, și nu pot fi ignorate, chiar dacă nu au caracter obligatoriu. Curtea, luând în discuție forța juridică a dispozițiilor Codului bunelor practici în materie electorală, a reținut că, „într-adevăr, acest act

nu are un caracter obligatoriu, însă recomandările sale constituie coordonate ale unui scrutin democratic, în raport cu care statele — care se caracterizează ca aparținând acestui tip de regim — își pot manifesta opțiunea liberă în materie electorală, cu respectarea drepturilor fundamentale ale omului, în general, și a dreptului de a fi ales și de a alege, în special”. De altfel, Codul bunelor practici în materie electorală este reținut ca document internațional relevant și în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (de exemplu, Hotărârea din 11 iunie 2009, pronunțată în Cauza *Petkov și alții împotriva Bulgariei*, sau Hotărârea din 2 martie 2010, pronunțată în Cauza *Grosaru împotriva României*).

101. Stabilitatea normelor juridice în domeniul electoral constituie o expresie a principiului securității juridice, instituit, implicit, de art. 1 alin. (5) din Constituție, principiu care exprimă în esență faptul că cetățenii trebuie protejați contra unui pericol care vine chiar din partea dreptului, contra unei insecurități pe care a creat-o dreptul sau pe care acesta riscă s-o creeze, impunând ca legea să fie accesibilă și previzibilă (Decizia nr. 51 din 25 ianuarie 2012, precizată, sau Decizia nr. 240 din 3 iunie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 504 din 12 iunie 2020, paragraful 105).

102. Art. 1 alin. (5) din Constituție consacră securitatea juridică a persoanei, concept care se definește ca un complex de garanții de natură sau cu valențe constituționale inerente statului de drept, în considerarea căroră legiuitorul are obligația constituțională de a asigura atât o stabilitate firească dreptului, cât și valorificarea în condiții optime a drepturilor și libertăților fundamentale (Decizia nr. 454 din 4 iulie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 836 din 1 octombrie 2018, paragraful 68).

103. Raportat la cauza de față, Curtea constată că reconfigurarea competenței autorităților publice de a stabili data alegerilor, ca urmare a încetării mandatului Parlamentului ales în anul 2016, cu consecința că data respectivă se va stabili printr-un act de reglementare primară, nu este un aspect esențial al legii electorale, care să intre sub incidența principiului securității juridice. O asemenea opțiune a legiuitorului vizează un aspect ce ține de repartizarea de competențe între autoritățile publice, astfel că nici alegătorul nu este dezorientat de o atare schimbare de competență și nici opțiunea sa politică în cadrul procesului electoral sau rezultatul alegerilor nu este influențat/ă sau deturnat/ă.

104. Codul bunelor practici în materie electorală, precum și jurisprudența Curții Constituționale privesc la asigurarea securității juridice a cetățeanului în contextul alegerilor au menirea de a proteja cetățeanul (alegătorul) de orice modificări legislative care îngreunează înțelegerea și exercitarea scrutinului electoral ori a modului de votare. Astfel, modificarea autorității competente să stabilească data alegerilor nu împietăză cu nimic asupra securității juridice a cetățeanului, din contră, este menită să asigure o valorificare în condiții optime a drepturilor electorale ținând seama de situația epidemiologică existentă.

105. Din punctul de vedere al securității juridice, singura exigență care se impune în privința organului competent să stabilească data alegerilor este să nu se ajungă la situația în care două autorități publice să dispună și să își exercite concomitent competența de a stabili data alegerilor parlamentare, pentru că o atare situație ar aduce confuzie în privința exercitării drepturilor electorale ale cetățeanului și ar crea un blocaj instituțional.

106. În cauza de față, Curtea constată că atât concepția legii analizate, cât și momentul adoptării ei (27 iulie 2020) reprezintă o expresie a principiului securității juridice, pentru că indică din timp organului administrativ care are competența delegată de stabilire a datei alegerilor în temeiul art. 6 alin. (2) din Legea nr. 208/2015 — și anume Guvernului — faptul că data alegerilor

ca urmare a încetării mandatului Parlamentului ales în anul 2016 va fi stabilită prin lege organică. Nu se ajunge la situația în care ambele autorități publice să stabilească în mod concurrent data alegerilor, organul administrativ cunoscând astfel din timp că i-a fost retrasă această competență. Totuși, având în vedere succesiunea derulării procedurilor constituționale (termen de depunere a legii pentru exercitarea dreptului la sesizare a Curții Constituționale/termen de promulgare și sesizarea la limita termenului a Curții Constituționale/procedura în fața Curții Constituționale etc.), dacă intrarea în vigoare a legii analizate nu s-a produs cu un interval de timp suficient înainte de momentul la care Guvernul este ținut potrivit legii-cadru să emită hotărârea de stabilire a datei alegerilor, această hotărâre emisă fiind își încetează de drept efectele de la momentul intrării în vigoare a legii care îi retrage, temporar [în privința alegerilor organizate ca urmare a încetării mandatului Parlamentului ales în anul 2016], competența de a stabili data alegerilor. Prin urmare, **Hotărârea Guvernului nr. 744/2020** privind stabilirea datei alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților din anul 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 816 din 4 septembrie 2020, deși emisă cu respectarea legii în vigoare la data respectivă [art. 6 alin. (2) din Legea nr. 208/2015], **își încetează de drept efectele în urma intrării în vigoare a legii criticate.**

107. **Prin urmare, Curtea constată că, din această perspectivă, art. 1 alin. (1) din legea criticată nu încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție.**

108. Autorii obiecției de neconstituționalitate susțin că „noua” competență atribuită Parlamentului, cea de a stabili data alegerilor prin lege organică, nu este corelată cu celelalte dispoziții ale Legii nr. 208/2015. În acest sens se menționează că, potrivit art. 103 alin. (1) lit. s) din Legea nr. 208/2015, una dintre atribuțiile Autorității Electorale Permanente este de a elabora și a supune Guvernului spre aprobare, împreună cu Ministerul Afacerilor Interne, data alegerilor și calendarul acțiunilor din cuprinsul perioadei electorale.

109. Curtea reține că art. 1 alin. (1) din legea criticată derogă de la art. 6 alin. (2) din Legea nr. 208/2015, iar art. 103 alin. (1) lit. s) din Legea nr. 208/2015, potrivit căruia „*Autoritatea Electorală Permanentă exercită următoarele atribuții principale: [...] s) elaborează și supune Guvernului spre aprobare, împreună cu Ministerul Afacerilor Interne, data alegerilor și calendarul acțiunilor din cuprinsul perioadei electorale*”, este un text cu caracter accesoriu acestuia. Astfel, dacă se derogă de la textul atributiv de competență, este evident că un text accesoriu celui de la care se derogă nu își mai găsește aplicabilitatea. În speță, atât timp cât se retrage competența Guvernului de a stabili data alegerilor parlamentare ca urmare a încetării mandatului Parlamentului ales în anul 2016, este evident că nu își va găsi aplicabilitatea nici reglementarea care stabilește procedura pe care Guvernul trebuia să o urmeze pentru emiterea hotărârii de stabilire a datei alegerilor parlamentare. Cu alte cuvinte, legea analizată nu trebuia să deroge și de la norma accesorie, fiind suficientă derogarea de la norma atributivă de competență. Așadar, nu se poate susține că ar exista o necorelare legislativă între art. 1 alin. (1) din legea criticată și art. 103 alin. (1) lit. s) din Legea nr. 208/2015. De altfel, art. 1 pct. 27 din Legea nr. 202/2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 849 din 16 septembrie 2020, a modificat art. 103 alin. (1) lit. s) din Legea nr. 208/2015, acesta având, în prezent, următorul cuprins: „*Autoritatea Electorală Permanentă exercită următoarele atribuții principale: [...] s) propune și avizează, prin președintele său, proiectele de legi, ordonanțe și hotărâri ale Guvernului în domeniile sale de competență; pentru elaborarea proiectelor de acte normative în domeniile sale de competență poate folosi colaboratori externi în condițiile legii.*”

110. **Prin urmare, Curtea constată că, din această perspectivă, art. 1 alin. (1) din legea criticată nu încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție.**

111. Autorii obiecției de neconstituționalitate susțin că, în actualul context, adoptarea unei legi prin care se stabilește data alegerilor parlamentare devine cu atât mai problematică în situația în care ar interveni una dintre cauzele care determină prelungirea de drept a mandatului Parlamentului.

112. Cu privire la acest aspect, Curtea observă că îngrijorarea autorilor sesizării constă în faptul că, în eventualitatea instituirii stării de urgență, data alegerilor stabilită prin lege să cadă, prin forța lucrurilor, exact în această perioadă. Însă adoptarea unei legi sau hotărâri a Guvernului de stabilire a datei alegerilor comportă aceeași problemă în relația cu textul constituțional anterefert. Astfel, dacă se instituie starea de urgență, indiferent că legea sau hotărârea Guvernului este cea care stabilește data alegerilor, mandatul Camerelor se prelungește de drept, Parlamentului sau Guvernului, după caz, revenindu-le sarcina de a stabili data alegerilor într-un interval de 3 luni de la data încetării prelungirii de drept a mandatului Camerelor. Astfel, nu există nicio incompatibilitate între instituirea stării de urgență, prin decret al Președintelui României, și stabilirea datei alegerilor prin lege sau hotărâre a Guvernului.

113. De asemenea, Curtea reține că pe perioada prelungirii de drept a mandatului Camerelor, în ipoteza art. 63 alin. (1) din Constituție, Parlamentul are competența de a adopta legi organice, cu alte cuvinte, poate răspunde în mod corespunzător unei asemenea situații neprevăzute.

114. Faptul că procedura de adoptare a unei legi este mai anevoioasă decât a unei hotărâri a Guvernului nu este un aspect de constituționalitate, ci unul factual. Prin urmare, un asemenea argument, corelat cu art. 1 alin. (5) din Constituție, nu poate fi susținut, rigiditatea/lentoarea inerentă a procedurii parlamentare neputând duce în sine la încălcarea textului constituțional anterefert.

115. Temerile autorilor obiecției de neconstituționalitate în sensul că Parlamentul ar putea să nu adopte respectiva lege într-un timp util nu se justifică, pentru că orice autoritate publică (Parlament/Guvern) trebuie să acționeze potrivit Constituției și cu respectarea normelor de loialitate constituțională. Prin urmare, o normă juridică nu poate fi neconstituțională numai pentru faptul că ar exista posibilitatea ca o autoritate publică desemnată prin aceasta să nu adopte un act sau să acționeze împotriva Constituției. Totodată, nu se poate susține că Guvernul ar fi mai responsabil decât Parlamentul sau invers, ambele autorități publice bucurându-se de aceeași prezumție de exercitare a competențelor lor în acord cu Constituția și legea.

116. **Prin urmare, Curtea constată că, din această perspectivă, art. 1 alin. (1) din legea criticată nu încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție.**

(2.2.2.) Critici de neconstituționalitate raportate la art. 69 alin. (2) din Constituție

117. Autorii obiecției de neconstituționalitate susțin că art. 1 alin. (1) din legea criticată încalcă art. 69 alin. (2) din Constituție, întrucât instituie în sarcina Parlamentului o obligație de rezultat, aceea a adoptării unei legi organice, într-un anumit orizont de timp, prestabilind și soluția ce se va impune senatorilor și deputaților, a căror voință reală pare a nu mai avea semnificație.

118. Cu privire la aceste critici, Curtea reține că art. 69 din Constituție valorifică fără limite mandatul reprezentativ. Acest text constituțional trebuie să constituie punctul de plecare în explicarea raporturilor constituționale dintre deputat/senator și alegătorii săi, partidul politic care l-a propulsat, Camera din care face parte. Interpretarea acestui articol constituțional nu poate fi decât în sensul că deputatul/senatorul, din punct de vedere juridic, nu are nicio răspundere juridică față de alegătorii din

circumscripția care l-a ales și nici față de partidul pe lista căruia a candidat. Raporturile sale cu alegătorii și partidul sunt raporturi morale, politice, dar nu juridice. El nu mai este ținut să îndeplinească vreo obligație față de aceștia, el este obligat numai poporului. În contextul constituțional românesc, ce valorifică fără limite mandatul reprezentativ, singura posibilitate avută de partidul sau alegătorii nemulțumiți de activitatea unui deputat/senator este să nu îl realeagă (Decizia nr. 44 din 8 iulie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 190 din 10 august 1993, Decizia nr. 1.490 din 17 noiembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 861 din 22 decembrie 2010, Decizia nr. 629 din 9 octombrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 68 din 28 ianuarie 2019, paragraful 32, sau Decizia nr. 85 din 13 februarie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 326 din 25 aprilie 2019, paragraful 67).

119. Mandatul reprezentativ nu conferă parlamentarului dreptul de a reprezenta persoane fizice sau juridice în fața autorităților administrației publice. De asemenea, Curtea reține că mandatul reprezentativ, fiind un concept specific dreptului public, nu are nicio legătură cu mandatul de drept privat, deputatul sau senatorul neputând invoca nicio putere de reprezentare a persoanei în sens civil (Decizia nr. 629 din 9 octombrie 2018, precitată, paragraful 33). Mandatul reprezentativ constituie o garanție a promovării și a respectării drepturilor și a libertăților fundamentale ale cetățenilor în cadrul democrației parlamentare (Decizia nr. 80 din 14 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 246 din 7 aprilie 2014, paragraful 217).

120. Garanția supremă a independenței de care se bucură, în exercitarea mandatului, orice parlamentar este înscrisă în alin. (2) al art. 69 din Constituție, în sensul că „Orice mandat imperativ este nul” (Decizia nr. 411 din 14 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 588 din 21 iulie 2017, paragraful 29, sau Decizia nr. 611 din 3 octombrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 877 din 7 noiembrie 2017, paragraful 114).

121. Așadar, mandatul reprezentativ nu înseamnă că deputatul sau senatorul are opțiunea de a încălca sau nu Constituția cu bună știință (în speță art. 63), ci de a se conforma acesteia și de a alege soluțiile legislative pe care le consideră optime în raport cu prevederile Constituției. Faptul că Parlamentul a adoptat o lege prin care se prevede că data alegerilor parlamentare se va stabili prin lege nu înseamnă că este afectat caracterul reprezentativ al mandatului parlamentar. Obligația Guvernului sau a parlamentarului de a iniția un/o proiect/propunere de lege cu acest conținut, precum și obligația Parlamentului de a vota o astfel de lege nu aduc în discuție ideea de mandat imperativ în sens de obligații ale parlamentarului în raport cu alegătorii care l-au votat sau alegătorii din circumscripția electorală din care provine, sub sancțiunea unei eventuale revocări. Exigențele statului de drept sunt cele care impun ca toate autoritățile statului (inclusiv Parlamentul și parlamentarii) să respecte prevederile/obligațiile stabilite de actele normative adoptate, aspect care nu vizează problema naturii mandatului (reprezentativ/imperativ). O abordare contrară ar duce la concluzia inacceptabilă și irațională că mandatul reprezentativ ar excepta Parlamentul și parlamentarii de la obligația de respectare a legilor, prevăzută de art. 1 alin. (5) din Constituție.

122. Legile adoptate de Parlament sunt deopotrivă obligatorii pentru însăși instituția Parlamentului, astfel că obligația stabilită în legea criticată de adoptare a unei legi organice pentru stabilirea datei alegerilor nu are în vedere vreun aspect legat de mandatul imperativ, ci este expresia art. 1 alin. (5) din Constituție în componenta sa referitoare la principiul legalității și la starea de constituționalitate care trebuie să caracterizeze sistemul de

drept. Parlamentul acționează pentru asigurarea conformității cu Constituția a modului în care se stabilește data alegerilor în considerarea art. 1 alin. (3), art. 2 și art. 63 din Legea fundamentală.

123. Astfel, faptul că Parlamentul și-a impus să voteze o asemenea lege cu cel puțin 60 de zile înainte de data alegerilor denotă înalta responsabilitate pe care și-a asumat-o față de popor; mai mult, chiar art. 69 alin. (1) din Constituție prevede că, în exercitarea mandatului, deputații și senatorii sunt în serviciul poporului. Beneficiind de legitimarea textului constituțional menționat, aceștia trebuie să dea dovadă de aplecare spre discutarea, dezbateră și rezolvarea problemelor comunității și nicidecum să le ignore. De asemenea, nicio autoritate sau instituție publică nu poate limita sau nega acest principiu, senatorii și deputații exercitându-și mandatul în conformitate cu interesul superior al comunității și cu respectarea competențelor strict determinate prin Constituție (în același sens, a se vedea Decizia nr. 924 din 1 noiembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 787 din 22 noiembrie 2012, Decizia nr. 411 din 14 iunie 2017, paragraful 32, sau Decizia nr. 629 din 9 octombrie 2018, paragraful 30). Așadar, parlamentarii și-au stabilit o obligație de a vota o astfel de lege, și nu alegătorii au impus un astfel de mandat. Este o manifestare a independenței și a libertății de voință a acestora în exercitarea mandatului, ce nu are nicio tangență cu mandatul imperativ.

124. Totodată, Curtea reține că art. 2 alin. (1) din Legea nr. 84/2020 privind prelungirea mandatelor autorităților administrației publice locale și pentru modificarea art. 151 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 520 din 17 iunie 2020, care prevede că „[...] data alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale din anul 2020 se stabilește prin lege organică, cu cel puțin 60 de zile înaintea votării”, nu a fost criticat sub aspectul unei încălcări a art. 69 alin. (2) din Constituție, legea fiind adoptată și promulgată rapid, iar, ulterior, a fost adoptată și promulgată și Legea nr. 135/2020 privind stabilirea datei alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale din anul 2020, precum și a unor măsuri pentru buna organizare și desfășurare a acestora, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 626 din 16 iulie 2020, care a stabilit data desfășurării alegerilor locale pentru ziua de 27 septembrie 2020.

125. Având în vedere cele expuse, Curtea constată că, din această perspectivă, art. 1 alin. (1) din legea criticată nu încalcă art. 69 alin. (2) din Constituție.

126. Autorii obiecției de neconstituționalitate consideră că, dacă Parlamentul nu adoptă legea de stabilire a datei alegerilor în termenul prevăzut prin legea criticată, acesta nu poate fi constrâns efectiv să își îndeplinească această obligație legală, întrucât în calitate de unică autoritate legiuitoare, deține prerogativa exclusivă de apreciere asupra oportunității legiferării, ceea ce încalcă art. 69 alin. (2) din Constituție.

127. Curtea reține că această critică nu are legătură cu art. 69 din Constituție, ci vizează o eventualitate care ar nesocoti însăși esența democrației constituționale românești, și anume art. 1 alin. (3), art. 2 și art. 61—63 din Constituție. O atare eventualitate invocată echivalează fie cu permanentizarea activității Parlamentului în funcție, fie cu încetarea mandatului Parlamentului în funcție, fără a se organiza noi alegeri (libere, periodice și corecte), astfel că suveranitatea națională nu ar mai putea fi exercitată prin autoritatea legislativă. Or, o asemenea posibilitate nici măcar nu poate fi invocată sau analizată, neintrând în logica sistemului constituțional actual. Autoritățile publice și membrii acestora trebuie să se comporte responsabil și să respecte regulile de loialitate constituțională.

128. Prin critica de neconstituționalitate formulată se compară situația omisiunii stabilirii datei alegerilor după cum aceasta ar fi de competența Parlamentului sau a Guvernului, ajungându-se la concluzia că Guvernul poate fi obligat să stabilească această dată, pe când Parlamentul nu. Desigur, există posibilitatea obligării Guvernului pe calea contenciosului administrativ la emiterea hotărârii de Guvern corespunzătoare, însă, în lipsa voinței Guvernului în acest sens, instanțele judecătorești nu pot ele însele să stabilească această dată. Totodată, Guvernul poate fi demis pe calea unui moțiune de cenzură, expresie a controlului parlamentar, însă, în situația în care nu se investește noul Guvern, situația rămâne aceeași ca cea de dinainte de moțiunea de cenzură, Guvernul demis îndeplinind actele necesare pentru administrarea treburilor publice, până la depunerea jurământului de membrii noului Guvern [art. 110 alin. (4) din Constituție]. Prin urmare, problema nu se pune din perspectiva pârgurilor legale existente în sensul constrângerii unei autorități publice să emită actul de stabilire a datei alegerilor sau a pericolelor mai mult sau mai puțin imaginare, ci din perspectiva existenței unei obligații constituționale, ce ține de esența statului de drept, de a emite un astfel de act, indiferent de denumirea sau natura autorității publice în cauză.

129. Curtea subliniază faptul că invocarea în sprijinul obiecției de neconstituționalitate a unor eventualități de încălcare a legii sau de nerespectare a obligațiilor legale stabilite nu poate fi realizată nici măcar ipotetic. Astfel de supoziții/bănuieli/temeri nu se constituie în motive de neconstituționalitate apte să răstoarne prezumția de constituționalitate a normei juridice. Așadar, eventuale comportamente, acte sau fapte neconstituționale, care ar putea avea loc în viitor, nu pot fi valorizate în cadrul controlului de constituționalitate — mai ales că, în prezent, acestea nu se manifestă nici măcar prin intenții vizibile, exprimate, perceptibile. Punerea la îndoială a cooperării constituționale loiale a autorităților publice și a atașamentului acestora în sensul respectării Constituției este de natură să distrugă fundamentele democrației constituționale, tocmai pentru că promovează o paradigmă a lipsei de încredere interinstituțională sub aspectul conduitei autorităților publice în acord cu exigențele principiilor legalității și al constituționalității, ceea ce afectează chiar încrederea cetățeanului în autoritățile publice. Așadar, criticile de neconstituționalitate trebuie să vizeze acte/fapte/conduite actuale și determinate pentru a susține neconstituționalitatea normei juridice, iar simplele bănuieli/supoziții nu pot viza sfera controlului de constituționalitate.

130. Având în vedere cele expuse, Curtea constată că, din această perspectivă, art. 1 alin. (1) din legea criticată nu încalcă art. 69 alin. (2) din Constituție.

(2.2.3.) Critici de neconstituționalitate raportate la art. 61 și art. 63 alin. (1), (2) și (4) coroborate cu art. 36, art. 37 și art. 147 alin. (4) din Constituție.

131. Autorii obiecției de neconstituționalitate susțin că Parlamentul dobândește competența de a stabili data alegerilor în mod discreționar, cu ignorarea regulilor stabilite de art. 63 din Constituție, putându-se ajunge la prelungirea mandatului actualului Parlament, în afara cadrului constituțional. Se încalcă art. 61 din Constituție — rolul Parlamentului, precum și art. 147 alin. (4) din Constituție, prin raportare la Decizia nr. 240 din 3 iunie 2020.

132. Curtea observă că art. 63 alin. (1)—(4) din Constituție prevede următoarele: „(1) Camera Deputaților și Senatul sunt alese pentru un mandat de 4 ani, care se prelungește de drept în stare de mobilizare, de război, de asediu sau de urgență, până la încetarea acestora.

(2) Alegerile pentru Camera Deputaților și pentru Senat se desfășoară în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului sau de la dizolvarea Parlamentului.

(3) Parlamentul nou ales se întrunește, la convocarea Președintelui României, în cel mult 20 de zile de la alegeri.

(4) Mandatul Camerelor se prelungește până la întrunirea legală a noului Parlament. În această perioadă nu poate fi revizuită Constituția și nu pot fi adoptate, modificate sau abrogate legi organice”.

133. Analizând textul invocat se constată că durata mandatului parlamentar este de 4 ani, care începe să curgă de la data convocării Parlamentului de către Președintele României.

134. Pentru a determina data la care pot fi organizate alegeri parlamentare, Curtea reține intervențiile membrilor Comisiei de redactare a Constituției care au avut loc cu prilejul lucrărilor Adunării Constituante. Astfel, se constată că actualul art. 63 alin. (2) din Constituție a fost conceput în sensul ca data alegerilor să fie stabilită în termenul de 3 luni de la expirarea mandatului Parlamentului, indiferent că este vorba de mandatul de 4 ani sau mandatul prelungit de drept (a se vedea intervenția raportorului Comisiei de redactare a Constituției în *Geneza Constituției României 1991 — Lucrările Adunării Constituante*, Ed. R.A. Monitorul Oficial, București 1998, p. 685). Cu alte cuvinte, nu s-a avut în vedere ca data alegerilor să fie fixată în interiorul mandatului, o atare posibilitate fiind exclusă. Astfel, data alegerilor, în concepția redactorilor tezilor și proiectului Constituției, trebuia să aibă loc, pentru asigurarea egalității de șanse a partidelor politice, după expirarea mandatului, și anume în cele 3 luni ulterioare acestuia, perioadă în care Parlamentul nu s-ar întruni în plen pentru a evita situația în care acesta ar adopta legi populiste care să garanteze succesul partidului de guvernământ (a se vedea *Geneza Constituției României 1991 — Lucrările Adunării Constituante*, p. 619—620 și p. 685). În replică, s-a arătat că astfel de legi populiste pot fi adoptate și cu 24 de ore înainte de cele 3 luni, astfel că și în aceste 3 luni Parlamentul ar trebui să dispună de „toate puterile, toate prerogativele pentru a apăra suveranitatea acestui popor” (a se vedea *Geneza Constituției României 1991 — Lucrările Adunării Constituante*, p. 686). S-a mai arătat că limitarea puterilor Parlamentului în această perioadă ar trebui să vizeze doar posibilitatea revizuirii Constituției (a se vedea *Geneza Constituției României 1991 — Lucrările Adunării Constituante*, p. 685). S-a ajuns la o soluție de compromis, potrivit căreia în această perioadă de 3 luni nu pot fi adoptate, modificate, abrogate legi organice și nici nu se poate revizui Constituția. Au existat dezbateri dacă această perioadă ar trebui denumită „delegație temporară” sau „prorogare”; până la urmă, după lungi dezbateri, s-a ajuns la redactarea actuală a alineatului (4), care stabilește prelungirea mandatului. Astfel, în perioada celor 3 luni și 20 de zile mandatul Parlamentului se prelungește, însă noțiunea de „prelungire” are natura juridică a unei prorogări, pentru a nu se confunda cu prelungirea de drept de la art. 63 alin. (1) din Constituție.

135. Așadar, intenția Adunării Constituante a fost aceea ca data alegerilor să fie stabilită în afara mandatului de 4 ani al Camerelor, în cel mult 3 luni de la expirarea acestuia. Realitatea a demonstrat însă că această interpretare a avut și anumite inconveniente, respectiv funcționarea unui Parlament fără puteri depline, producându-se un vid de putere la nivelul autorității legiuitoare, drept care a dăinuit doar timp de 2 legislaturi (1996 și 2000), iar în anul 2004, prin lege organică (Legea nr. 373/2004 pentru alegerea Camerei Deputaților și Senatului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 887 din 29 septembrie 2004), s-a stabilit ca data alegerilor să aibă loc în interiorul duratei mandatului Parlamentului, astfel că alegerile parlamentare din anii 2004, 2008, 2012 și 2016 au fost

organizate în interiorul mandatului Parlamentului de 4 ani. Cu alte cuvinte, o practică inițială a fost modificată prin lege organică, fără ca aceasta să contravină textului Constituției. Este vorba despre trecerea de la o interpretare originalistă a Constituției la una textualistă, ambele având însă în comun faptul că alegerile trebuie organizate în termen de cel mult 3 luni de la expirarea mandatului. Dacă în prima interpretare este vorba de obligația de a le organiza în acest termen fix de 3 luni, în cea de-a doua devine o posibilitate-limită, alegerile putând fi organizate într-un termen de 19 zile anterioare expirării mandatului și 3 luni ulterioare expirării acestuia.

136. Așadar, în interpretarea textualistă a art. 63 alin. (2) din Constituție, la care Curtea achiesează prin decizia de față, rezultă că alegerile parlamentare se pot organiza anticipat [în condițiile dizolvării Parlamentului de către Președintele României — art. 63 alin. (2) și art. 89], la termen [în interiorul duratei de 4 ani a mandatului Camerei Deputaților și Senatului — art. 63 alin. (2)] și peste termen [în termen de 3 luni de la expirarea mandatului Camerelor sau de la expirarea prelungirii de drept a mandatului acestora — art. 63 alin. (2) și (1)].

137. Alegerile **anticipate** se organizează în cel mult 3 luni de la dizolvarea Parlamentului, în acest caz mandatul prelungindu-se până la întrunirea legală a noului Parlament. Alegerile **la termen** se desfășoară în cursul mandatului Parlamentului de 4 ani, ipoteză în care, dacă este cazul, mandatul se prelungește până la întrunirea legală a noului Parlament. Alegerile **peste termen** au loc în două ipoteze distincte, și anume atunci când (i) ziua alegerilor este stabilită în termen de 3 luni de la expirarea mandatului de 4 ani a Camerelor și (ii) ziua alegerilor este stabilită în termen de 3 luni de la încetarea prelungirii de drept a mandatului Camerelor, în caz de mobilizare, de război, de asediu sau de urgență [art. 63 alin. (1) și (2)], în ambele ipoteze mandatul prelungindu-se până la întrunirea legală a noului Parlament.

138. Rezultă că, astfel interpretat, art. 63 alin. (2) din Constituție consacră o reglementare suplă pentru a asigura posibilitatea organizării alegerilor în ipoteza în care situații obiective ce nu sunt de natura celor care duc la prelungirea de drept a mandatului împiedică organizarea alegerilor la termen. Mai mult, organizarea alegerilor în cursul celor trei luni ulterioare datei încetării mandatului Parlamentului de 4 ani reprezintă o garanție suplimentară a faptului că acesta își exercită în mod efectiv și plenar mandatul de 4 ani, prevenindu-se, pe cât posibil, interferarea campaniei electorale cu activitatea legislativă. Rezultă că mandatul Parlamentului este de principiu de 4 ani [art. 63 alin. (1) teza întâi din Constituție], dar, prin aplicarea art. 63 alin. (2) și (3) din Constituție, acesta se prelungește și poate ajunge la cel mult 4 ani 3 luni și 20 de zile.

139. Având în vedere cele expuse, Curtea constată că, în urma adoptării Legii nr. 373/2004, s-a valorificat interpretarea textualistă a art. 63 alin. (2) din Constituție și s-a instituit o nouă regulă, și anume ca data alegerilor să fie stabilită în interiorul mandatului, sens în care a fost împuternicit și Guvernul. Astfel, excepția de la această regulă a devenit stabilirea datei alegerilor în afara mandatului, în termen de cel mult 3 luni de la expirarea acestuia. Or, derogarea de la regula stabilită prin Legea nr. 373/2004 și preluată de legile succesive, și anume Legea nr. 35/2008 și Legea nr. 208/2015, se poate face numai prin lege organică, **Guvernul neavând competența să deroge, prin hotărâre, de la mandatul legal încredințat de Parlament de a stabili data alegerilor conform practicii instituite inițial prin Legea nr. 373/2004** și menținute prin legile succesive referitoare la alegerea Camerei Deputaților și a Senatului.

140. În consecință, Curtea reține că această competență a Guvernului poate fi acordată/stabilită **numai pentru situația alegerilor la termen**, în care data alegerilor se fixează în interiorul duratei mandatului aflat în curs. Acesta este și sensul

art. 6 alin. (2) din Legea nr. 208/2015. Situația alegerilor la termen asigură o succesiune firească a mandatului Camerelor, cu respectarea cât mai fidelă a duratei acestuia de 4 ani, și reprezintă regula în ceea ce privește desfășurarea procedurii de alegere periodică a Camerelor.

141. În schimb, dacă Parlamentul apreciază că există incertitudini cu privire la organizarea alegerilor în cadrul acestui termen datorată situației din țară, are obligația constituțională de a retrage, în mod temporar, competența acordată Guvernului, asumându-și astfel și **decizia politică** de a organiza alegerile după expirarea mandatului, în funcție de evoluția situației epidemiologice din țară. Având în vedere art. 63 alin. (2) din Constituție, Guvernul oricum nu are competența de a stabili o dată a alegerilor după expirarea duratei mandatului Camerelor. Astfel, motive cu caracter obiectiv pot determina stabilirea unor abateri de la regula organizării alegerilor în interiorul mandatului Camerelor (alegerile la termen), ipoteză în care nu se pot folosi aceleași instrumente juridice de natură tehnică precum cele aplicabile situației regulă. Dacă trebuie luată decizia politică de organizare a alegerilor în afara duratei mandatului Camerelor, aceasta nu poate fi asumată printr-un act administrativ, ci printr-o lege, înțelegându-se ca act politico-juridic al Parlamentului, pentru că numai acesta are legitimitatea constituțională să ia decizii ce privesc chiar fundamentele democrației constituționale (durata mandatului Camerelor sau caracterul periodic al alegerilor).

142. **Rezultă că asumarea voinței politice de a organiza alegeri peste termen — după expirarea duratei mandatului Parlamentului — nu poate fi realizată de Guvern, ci numai de Parlament. Decizia politică de organizare a alegerilor parlamentare după expirarea duratei mandatului Camerelor**, cu consecința prelungirii de drept a mandatului acestora, ține în mod intrinsec de rolul Parlamentului prevăzut de art. 61 alin. (1) din Constituție, Guvernul reținând, în speță, doar competențele sale pur administrative referitoare la organizarea executării legilor (și anume aspectele referitoare la organizarea propriu-zisă a alegerilor, cu referire, spre exemplu, la stabilirea calendarului acțiunilor din cuprinsul perioadei electorale). Numai autoritatea reprezentativă care exercită suveranitatea națională poate decide o asemenea măsură, pentru că decizia stabilirii datei alegerilor peste termen se află în legătură directă cu suveranitatea națională.

143. Astfel cum s-a arătat în Decizia nr. 240 din 3 iunie 2020, paragraful 115, Guvernul este o autoritate executivă, fiind numit de Președintele României, pe baza votului de încredere acordat de Parlament [art. 85 alin. (1) din Constituție]. Acesta nu este un organ reprezentativ constituit în urma unor alegeri, astfel că poporul nu poate exercita suveranitatea națională prin intermediul său. **Guvernul nu are legitimitatea populară necesară stabilirii datei alegerilor parlamentare după expirarea duratei mandatului Camerelor** și, prin urmare, nu are nici competența funcțională să ia o asemenea decizie. Parlamentul, exercitând suveranitatea națională ca organ reprezentativ suprem al poporului român și în calitate de unică autoritate legiuitoare a țării, este singura autoritate publică în măsură să stabilească dacă se impune o derogare de la cadrul normativ firesc al stabilirii datei alegerilor, cu consecința prelungirii de drept a mandatului Camerelor.

144. Cu privire la competența Guvernului de a stabili data alegerilor, Curtea constată că aceasta este de nivel legal și poate fi oricând eliminată prin lege sau, astfel cum s-a întâmplat în cazul de față, să se reglementeze o derogare de la aceasta tot prin lege. Nu este o cerință constituțională ca Guvernul să fie cel care stabilește data alegerilor, ci **doar o opțiune politică a Parlamentului**. De altfel, în privința problemei stabilirii datei alegerilor locale de către Parlament sau Guvern, prin Decizia nr. 240 din 3 iunie 2020, Curtea a constatat că „Parlamentul poate reține această competență în măsura în care prin lege

derogă de la prevederile art. 10 alin. (1) din Legea nr. 115/2015. În lipsa unei asemenea derogări exprese, urmează să se aplice dreptul comun, reprezentat de Legea nr. 115/2015, caz în care competența de a stabili data alegerilor revine Guvernului. **Astfel, din punct de vedere constituțional, ambele soluții legislative sunt posibile**”. În același sens, Curtea reține, astfel cum s-a arătat, că anterior chiar legiuitorul a stabilit data alegerilor parlamentare, art. 120 alin. (1) din Legea nr. 373/2004 stabilind *expressis verbis* că „Alegerile din anul 2004 pentru Camera Deputaților și Senat, precum și pentru funcția de Președinte al României au loc la data de 28 noiembrie 2004”.

145. **Prin urmare, nimic nu împiedică Parlamentul să deroge de la reglementarea de drept comun referitoare la autoritatea competentă să stabilească data alegerilor parlamentare.**

146. Parlamentul, exercitând suveranitatea națională ca organ reprezentativ suprem al poporului român și în calitate de unică autoritate legiuitoare a țării, este singura autoritate publică în măsură să stabilească dacă se impune o derogare de la cadrul normativ firesc al asigurării periodicității alegerilor (a se vedea și Decizia nr. 240 din 3 iunie 2020, paragraful 116).

147. Având în vedere cele expuse, rezultă că Parlamentul are deplina competență de a stabili data alegerilor printr-o lege ordinară sau organică, după caz, în funcție de decizia politică de a organiza alegeri în interiorul mandatului Camerelor sau în termenul de 3 luni consecutiv expirării acestuia. În lipsa unei legi de stabilire a datei alegerilor parlamentare, acestea pot avea loc doar în interiorul duratei mandatului de 4 ani al Camerelor, alegerile organizându-se la termen, pe când, în condițiile unei asemenea legi, se pot organiza alegeri parlamentare atât la termen, cât și peste termen, **decizia politică în acest sens aparținând în exclusivitate Parlamentului**.

148. **Prin urmare, Curtea constată că art. 1 alin. (1) din legea criticată nu încalcă art. 61, art. 63 alin. (1), (2) și (4) și art. 147 alin. (4) din Constituție.**

149. Autorii obiecției de neconstituționalitate susțin că, în situația stabilirii unei date cu depășirea termenului constituțional prevăzut de art. 63, se ajunge și la încălcarea dispozițiilor art. 36 și ale art. 37 din Constituție, referitoare la dreptul de a alege și cel de a fi ales.

150. Cu privire la această critică, Curtea reiterează faptul că eventualele temeri în sensul că Parlamentul ar putea să nu adopte respectiva lege într-un timp util nu se justifică, pentru că orice autoritate publică (Parlament/Guvern) trebuie să acționeze potrivit Constituției și cu respectarea normelor de loialitate constituțională. Nicio autoritate publică îndrituită să sesizeze Curtea Constituțională nu își poate fundamenta o critică de neconstituționalitate pe presupuse atitudini/conduite/fapte/acte eventuale ce s-ar petrece în viitor. Astfel de cereri cu caracter imaginar nu pot forma obiectul unei jurisdicții, neputând fi deduse nici judecării instanțelor judecătorești, nici a Curții Constituționale. Prin urmare, o normă juridică nu poate fi neconstituțională numai pentru faptul că ar exista posibilitatea ca o autoritate publică desemnată prin aceasta să nu adopte un act sau să acționeze împotriva Constituției.

151. **Prin urmare, Curtea constată că art. 1 alin. (1) din legea supusă controlului de constituționalitate nu încalcă art. 36, art. 37 și art. 63 alin. (1), (2) și (4) din Constituție.**

(2.2.4.) **Critici de neconstituționalitate raportate la art. 1 alin. (5), art. 73 alin. (1) și (3) lit. a) și art. 147 alin. (4) din Constituție**

152. Autorii obiecției de neconstituționalitate apreciază că adoptarea unei legi având drept unic obiect de reglementare stabilirea datei alegerilor ca lege organică reprezintă o încălcare a dispozițiilor constituționale referitoare la domeniile rezervate legii organice.

153. Curtea reține că domeniile rezervate legilor organice își găsesc enumerarea limitativă și expresă în textul Constituției (a se vedea în acest sens Decizia nr. 718 din 29 decembrie 1997, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 396 din 31 decembrie 1997, și Decizia nr. 355 din 25 iunie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 509 din 8 iulie 2014, paragrafele 41 și 42). Domeniul legilor organice este foarte clar delimitat prin textul Constituției, fiind de strictă interpretare (Decizia nr. 53 din 18 mai 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 312 din 9 noiembrie 1994), astfel încât legiuitorul va adopta legi organice numai în acele domenii (a se vedea și Decizia nr. 442 din 10 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 526 din 15 iulie 2015, paragraful 30). Art. 73 alin. (3) din Constituție este o normă de strictă interpretare și aplicare (Decizia nr. 419 din 3 iulie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 635 din 31 iulie 2019, paragraful 41). Stabilirea caracterului organic sau ordinar al legii are relevanță și cu privire la respectarea procedurii de adoptare a legilor, așa cum aceasta este consacrată în Legea fundamentală. Astfel, ordinea în care cele două Camere ale Parlamentului vor dezbate proiectul sau propunerea legislativă depinde și de caracterizarea legii, în funcție de aceasta urmând să fie determinată Camera competentă să adopte legea în calitate de primă Cameră sesizată, respectiv Cameră decizională, în temeiul art. 75 alin. (1) din Constituție. Așadar, calificarea inițială a legii ce urmează să fie adoptată, ca organică sau ordinară, are influență asupra procesului legislativ, determinând parcursul proiectului de lege sau al propunerii legislative (a se vedea Decizia nr. 89 din 28 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 13 aprilie 2017, Decizia nr. 537 din 18 iulie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 679 din 6 august 2018, sau Decizia nr. 235 din 2 iunie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 530 din 19 iunie 2020, paragraful 55).

154. Textul Constituției nu cuprinde o prevedere care să reglementeze în mod expres caracterul organic al legii de stabilire a datei alegerilor parlamentare. Curtea reține că, potrivit art. 64 alin. (4) teza a doua din Constituție, „(4) *Mandatul Camerelor se prelungește până la întrunirea legală a noului Parlament. În această perioadă nu poate fi revizuită Constituția și nu pot fi adoptate, modificate sau abrogate legi organice*”. Cu alte cuvinte, ca urmare a deciziei sale de a stabili data alegerilor parlamentare după expirarea mandatului, Parlamentul nu poate funcționa ca legiuitor constituant derivat și nici ca legiuitor organic.

159. Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, obiecția de neconstituționalitate și constată că dispozițiile art. 1 alin. (1) din Legea privind unele măsuri pentru organizarea alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților, ca urmare a încetării mandatului Parlamentului ales în anul 2016, precum și legea, în ansamblul său, sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 29 septembrie 2020.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
prof. univ. dr. VALER DORNEANU

Magistrat-asistent-șef,
Benke Károly

155. Luarea unei măsuri legislative de către Parlament, care are ca finalitate limitarea plenitudinii sale de legiferare, în sensul de a nu putea reglementa în domeniul legii organice, poate fi realizată numai printr-o lege de același nivel domeniului în care Parlamentul nu mai poate legifera, și anume prin lege organică. Prin urmare, însăși art. 63 alin. (4) din Constituție prevede, în mod implicit, că actul legislativ care determină prelungirea mandatului Camerelor este legea organică. Parlamentul, în situația anterferită, se află în prelungirea mandatului său constituțional, iar pe durata prelungirii acestuia, în ipoteza art. 63 alin. (4) din Constituție, are prerogative limitate în materie de legiferare, astfel că o asemenea decizie trebuie luată cu o majoritate mai amplă. O decizie politică ce are drept efect limitarea funcției de legiferare trebuie luată, în consecință, prin acte de aceeași tipologie precum cele care nu vor mai putea fi emise în perioada menționată.

156. Rezultă că o lege organică, adoptată cu majoritatea voturilor deputaților și senatorilor, reprezintă o garanție procedurală necesară, care acordă o semnificație și greutate deosebite deciziei astfel luate. Prin urmare, decizia de stabilire a datei alegerilor parlamentare după expirarea duratei mandatului Camerelor, cu consecința prelungirii mandatului acestora, se adoptă cu cea mai restrictivă și anevoioasă procedură de legiferare posibilă, oferindu-se o garanție suplimentară în sensul protecției drepturilor opoziției parlamentare.

157. În consecință, coroborând art. 73 alin. (3) lit. t) din Constituție — potrivit căruia prin legi organice se reglementează și în alte domenii decât cele prevăzute la art. 73 alin. (3) lit. a) — s) în măsura în care în Constituție se dispune în acest sens — cu art. 63 alin. (4) din Constituție, **Curtea constată că stabilirea datei alegerilor după expirarea mandatului Parlamentului se face prin lege organică, iar înainte de expirarea mandatului Parlamentului, prin lege ordinară.** Astfel, dacă Parlamentul opta ca data stabilirii alegerilor parlamentare să fie hotărâtă prin lege ordinară, aceasta însemna că data anterferită trebuia să se plaseze în interiorul duratei de 4 ani a mandatului Camerelor, însă, prin art. 1 alin. (1) din legea criticată, Parlamentul a optat pentru adoptarea unei legi organice de stabilire a datei alegerilor, ceea ce înseamnă că alegerile parlamentare vor avea loc peste termen, așadar, într-un termen de cel mult 3 luni de la expirarea mandatului de 4 ani a Camerelor.

158. **Prin urmare, Curtea constată că art. 1 alin. (1) din legea criticată nu încalcă art. 1 alin. (5), art. 73 alin. (1) și (3) lit. a) și art. 147 alin. (4) din Constituție.**

OPINIE SEPARATĂ

În dezacord cu opinia majoritară, considerăm că sesizările formulate de Președintele României și de Guvern trebuiau admise și constatată neconstituționalitatea dispozițiilor Legii privind unele măsuri pentru organizarea alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților, ca urmare a încetării mandatului Parlamentului ales în anul 2016 pentru argumentele ce urmează a fi expuse.

Cadrul constituțional referitor la durata mandatului Parlamentului este reprezentat de dispozițiile art. 63 din Constituție, potrivit cărora: „(1) Camera Deputaților și Senatul sunt alese pentru un mandat de 4 ani, care se prelungește de drept în stare de mobilizare, de război, de asediu sau de urgență, până la încetarea acestora.

(2) Alegerile pentru Camera Deputaților și pentru Senat se desfășoară în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului sau de la dizolvarea Parlamentului.

(3) Parlamentul nou ales se întrunește, la convocarea Președintelui României, în cel mult 20 de zile de la alegeri.

(4) Mandatul Camerelor se prelungește până la întrunirea legală a noului Parlament. În această perioadă nu poate fi revizuită Constituția și nu pot fi adoptate, modificate sau abrogate legi organice.

(5) Proiectele de legi sau propunerile legislative înscrise pe ordinea de zi a Parlamentului precedent își continuă procedura în noul Parlament.”

1. **Dispozițiile art. 63 alin. (1) teza întâi instituie regula potrivit căreia durata mandatului Parlamentului este de 4 ani.** Mandatul începe, potrivit alin. (3), în cel mult 20 de zile de la data alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților, în ziua în care Președintele convoacă noul Parlament. Aceste dispoziții se coroborează cu cele ale art. 70 alin. (1) din Constituție, potrivit cărora „Deputații și senatorii intră în exercițiul mandatului la data întrunirii legale a Camerei din care fac parte, sub condiția validării alegerii și a depunerii jurământului. [...]”. Mandatul încetează/expiră după 4 ani de la data primei întruniri legale. Sub aspectul naturii sale juridice, termenul de 4 ani este un termen care privește „desfășurarea raporturilor constituționale dintre autoritățile publice și, prin urmare, în măsura în care nu se prevede altfel în mod expres, nu se calculează pe zile libere” (Decizia nr. 233 din 20 decembrie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 638 din 28 decembrie 1999). În consecință, întrucât dreptul public este supus regulii în virtutea căreia termenele se calculează pe zile calendaristice, rezultă că „se includ în termen și ziua în care acesta începe să curgă și ziua când se împlinește” (Decizia nr. 89 din 26 ianuarie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 115 din 19 februarie 2010, Decizia nr. 67 din 21 februarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 223 din 13 martie 2018).

Având în vedere, pe de o parte, rangul constituțional al instituției Parlamentului, rolul său esențial în existența statului democratic și de drept, în calitate de organ reprezentativ suprem al poporului român [art. 61 alin. (1) din Constituție], și, pe de altă parte, caracterul periodic al mandatului său de reprezentare, fiind ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, potrivit legii electorale [art. 62 alin. (1) din Constituție], **pentru a evita eventualele perioade de hiatus între data expirării mandatului de 4 ani al vechiului Parlament și data întrunirii legale a noului Parlament, legiuitorul constituant a instituit regula potrivit căreia „mandatul Camerelor se prelungește până la întrunirea legală a noului Parlament” [art. 63 alin. (4) din Constituție]**, menită să asigure continuitatea acestei instituții fundamentale a statului. Prelungirea mandatului se realizează pentru intervalul scurs de la data împlinirii termenului de 4 ani până la data întrunirii legale a Camerelor Parlamentului deja alese potrivit procedurilor legale, iar „în această perioadă

nu poate fi revizuită Constituția și nu pot fi adoptate, modificate sau abrogate legi organice”. Cu alte cuvinte, în acest interval, mandatul Parlamentului este unul limitat, având ca scop doar asigurarea continuității instituționale până la începerea mandatului noului Parlament. Este evident că perioada de prelungire în această ipoteză este una scurtă (câteva zile), fiind în strânsă legătură cu validarea alegerii membrilor noului Parlament și depunerea jurământului de către aceștia, respectiv cu data convocării noului Parlament de către Președintele României.

2. **De la regula duratei de 4 ani a mandatului Parlamentului, analizată mai sus, legiuitorul constituant a prevăzut 4 situații de excepție, care, dacă sunt întrunite, conduc la prelungirea de drept a mandatului de 4 ani. Acestea sunt menționate strict și limitativ de art. 63 alin. (1) teza a doua și sunt starea de mobilizare, starea de război, starea de asediu și starea de urgență.**

Prelungirea de drept a mandatului presupune că în cursul exercitării acestuia, deci înainte de expirarea sa, a intervenit una dintre stările excepționale menționate, care împiedică organizarea scrutinului pentru alegerea noului Parlament și determină abaterea de la norma constituțională care consacră regula periodicității alegerilor, o dată la patru ani.

Pentru a atenua conflictul între cele două situații — cea de normalitate, guvernată de art. 63 alin. (1) teza întâi, alin. (3) și (4), respectiv cea excepțională, guvernată de art. 63 alin. (1) teza a doua și alin. (2) —, legiuitorul constituant a instituit **un set de reguli, de strictă și limitativă interpretare.** Astfel, (i) pe perioada prelungirii de drept a mandatului Parlamentului nu este incidentă interdicția prevăzută de art. 63 alin. (4), potrivit căreia „nu poate fi revizuită Constituția și nu pot fi adoptate, modificate sau abrogate legi organice”, ci interdicția prevăzută de art. 152 alin. (3) din Constituție, potrivit căreia „Constituția nu poate fi revizuită pe durata stării de asediu sau a stării de urgență și nici în timp de război”. Cu alte cuvinte, în 3 din cele 4 cazuri de excepție de la regula mandatului de 4 ani, în perioada de prelungire a mandatului Parlamentului, acesta nu poate modifica Legea fundamentală, însă pe toată durata de prelungire, indiferent de cauza generatoare, Parlamentul își poate exercita toate celelalte atribuții de legiferare, în virtutea rolului său de organ reprezentativ suprem al poporului român. (ii) Cazurile excepționale, care derogă de la regula instituită de art. 63 alin. (1) teza întâi din Constituție, au un efect expres determinat cu privire la durata mandatului Parlamentului, dispozițiile art. 63 alin. (1) teza a doua stabilind că acesta se prelungește până la încetarea stării care a generat prelungirea. Așadar, prelungirea de drept a mandatului se realizează pentru intervalul scurs de la data împlinirii termenului de 4 ani până la data la care actul juridic (hotărâre a Parlamentului sau decret al Președintelui României) prin care s-a declarat starea de mobilizare, starea de război, starea de asediu sau starea de urgență își încetează efectele. Altfel spus, mandatul Parlamentului încetează/expiră odată cu încetarea stării excepționale care a generat prelungirea de drept. (iii) În continuare, norma constituțională [art. 63 alin. (2)] prevede expres că „alegerile pentru Camera Deputaților și pentru Senat se desfășoară în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului [...]”. Așadar, după încetarea stării care a împiedicat organizarea scrutinului pentru alegerea noului Parlament în termenul care să respecte regula mandatului de 4 ani și implicit expirarea mandatului prelungit de drept, Constituția prevede organizarea alegerilor într-un interval care nu poate depăși 3 luni. (iv) În perioada cuprinsă între data expirării mandatului prelungit de drept și data întrunirii noului Parlament sunt incidente dispozițiile aplicabile în starea de normalitate, respectiv art. 63 alin. (3) și (4) din Constituție.

3. Din interpretarea logică și sistematică a dispozițiilor constituționale ale art. 63, rezultă că dispozițiile art. 63 alin. (2) care prevăd organizarea scrutinului electoral în termen de 3 luni de la expirarea mandatului nu pot viza decât ipoteza mandatului prelungit de drept ca urmare a existenței unei stări excepționale. O interpretare contrară, potrivit căreia numai după expirarea mandatului de 4 ani se pot organiza alegeri pentru un nou Parlament, ar determina concluzia că mandatul Parlamentului este întotdeauna mai mare de 4 ani, cuprinzând în plus perioada de cel mult 3 luni pentru organizarea alegerilor și cele 20 de zile de la alegeri în care poate fi convocat noul Parlament. Or, o atare interpretare nu poate fi acceptată, întrucât contravine în mod flagrant dispozițiilor art. 63 alin. (1) teza întâi din Constituție.

De altfel, constatăm că, în aplicarea dispozițiilor art. 63 din Constituție, în interpretarea conform căreia art. 63 alin. (2) este aplicabil exclusiv în ipotezele prevăzute de art. 63 alin. (1) teza a doua, **ultimele patru scrutine parlamentare, organizate începând din anul 2000 și până în prezent, au fost organizate înainte de expirarea mandatului de 4 ani al Parlamentului în exercițiu, tocmai pentru a înlătura orice posibilitate de prelungire în exces a mandatului și, implicit, de nesocotire a prevederilor art. 63 alin. (1) și (4) din Constituție.**

4. Examinând obiecția de neconstituționalitate, reținem că obiectul de reglementare al legii supuse controlului — lege privind unele măsuri pentru organizarea alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților, ca urmare a încetării mandatului Parlamentului ales în anul 2016 — are o sferă de incidență care se limitează strict la alegerile parlamentare ce vizează mandatul noului Parlament. Mai mult, potrivit art. 1 alin. (1) din lege, se stabilește că, prin derogare de la prevederile art. 6 alin. (2) din Legea nr. 208/2015, „data alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților ce vor fi organizate ca urmare a expirării mandatului Parlamentului, aflat în curs de exercitare la data intrării în vigoare a prezentei legi, se stabilește prin lege organică, cu cel puțin 60 de zile înaintea datei alegerilor”. Derogarea de la legea în vigoare constă în trei aspecte: (i) organizarea alegerilor după expirarea mandatului Parlamentului, (ii) stabilirea datei alegerilor prin lege organică, iar nu prin hotărâre a Guvernului și (iii) stabilirea datei se face cu cel puțin 60 de zile înaintea datei alegerilor, iar nu cu 90 de zile cum prevede legea în vigoare.

Având în vedere că dispozițiile art. 63 alin. (2) din Constituție care prevăd organizarea scrutinului electoral în termen de 3 luni de la expirarea mandatului vizează exclusiv ipoteza mandatului prelungit de drept ca urmare a existenței unei stări excepționale, constatăm că **opțiunea legiuitorului de a adopta o lege derogatorie de la dreptul comun în materia alegerilor parlamentare pentru scrutinul organizat ca urmare a expirării mandatului Parlamentului aflat în curs de exercitare contravine prevederilor art. 63 alin. (1) din Constituție, în condițiile în care, în România, nu este declarată niciuna dintre cele 4 situații de excepție care determină prelungirea de drept a mandatului de 4 ani.** Noua reglementare, cu incidență limitată la scrutinul organizat ca urmare a încetării mandatului Parlamentului ales în anul 2016, **conferă Parlamentului dreptul de a-și prelungi mandatul, independent de existența unei stări excepționale, cu încălcarea normei imperative cuprinse în art. 63 alin. (1) teza întâi din Constituție.** Mai mult, cauzele prelungirii mandatelor care nu se încadrează în niciuna dintre situațiile care justifică, potrivit Constituției, prelungirea mandatelor aleșilor **încalcă principiul periodicității alegerilor și dispozițiile art. 1 alin. (5) din Constituție, care consacră obligația respectării Constituției, supremației sale și a legilor.**

Pe de altă parte, apreciem că dacă intenția legiuitorului ar fi fost instituirea unor norme derogatorii pentru reglementarea cazurilor excepționale care presupun organizarea alegerilor după expirarea mandatului Parlamentului, atunci legea adoptată ar fi trebuit să aibă caracter general și să fie aplicabilă în toate situațiile în care mandatul prelungit de drept al Parlamentului expiră, iar nu doar a celui „aflat în curs de exercitare la data intrării în vigoare a prezentei legi”. Pentru acest motiv, apreciem că **legea supusă controlului încalcă prevederile art. 1 alin. (5) din Constituție, din perspectiva principiului legalității, respectiv a condiției privind claritatea și prezizibilitatea normelor legale.**

În fine, instabilitatea legislativă în materie electorală, determinată de modificarea acestei legislații, cu precădere, în anii electorali, s-a relevat a fi nu doar un factor de incertitudine juridică, ci și o cauză a deficiențelor acestei legislații, constatate cu prilejul aplicării sale. Prin Decizia nr. 51 din 25 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 90 din 3 februarie 2012, Curtea a admis obiecția de neconstituționalitate și a sancționat modificarea legislației electorale într-un an în care au loc alegeri, cu consecința încălcării, prin legea criticată, a prevederilor art. 1 alin. (5) din Constituție, întrucât modificările operate de lege au generat „dificultăți suplimentare autorităților însărcinate cu aplicarea sa, sub aspectul adaptării la procedura nou instituită și operațiunile de ordin tehnic pe care aceasta le presupune”, „dificultăți în exercitarea dreptului de vot, dificultăți care pot avea ca efect, în cele din urmă, restrângerea exercițiului acestui drept”. Astfel, având în vedere că mandatul Parlamentului aflat în curs de exercitare expiră la 4 ani de la data investirii sale (19 decembrie 2016), respectiv în data de 18 decembrie 2020, în temeiul art. 6 alin. (2) din Legea nr. 208/2015, prin Hotărârea Guvernului nr. 744 din 3 septembrie 2020 privind stabilirea datei alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților din anul 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 816 din 4 septembrie 2020, Guvernul a adus la cunoștința publică data scrutinului, respectiv 6 decembrie 2020. Prin urmare, **intrarea în vigoare a legii supuse controlului, care dă dreptul Parlamentului de a adopta o lege organică prin care să stabilească data alegerilor, deci implicit să prelungească mandatul în curs al Parlamentului, independent de existența uneia dintre stările excepționale prevăzute de art. 63 alin. (1) teza a doua din Constituție, cu doar câteva zile înainte de expirarea mandatului de 4 ani, demonstrează caracterul arbitrar al intervenției legislative și încalcă principiile statuate de Curtea Constituțională în aplicarea art. 1 alin. (5) din Constituție, respectiv principiul securității raporturilor juridice în materie constituțională și cel al colaborării loiale între instituțiile statului.**

Având în vedere această împrejurare, nu putem decât să constatăm că, dacă actul normativ adoptat de Parlament și validat de Curtea Constituțională ar fi avut caracter de generalitate, acesta s-ar fi aplicat în viitor, în procedurile electorale ulterioare celei în curs (a se vedea în acest sens Decizia nr. 334 din 26 iunie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 407 din 5 iulie 2013), însă, dată fiind sfera sa limitată de incidență, respectiv alegerile parlamentare ce vizează Parlamentul ce succedă celui ales în 2016, actul normativ nu poate produce efecte juridice.

În concluzie, apreciem că **Legea privind unele măsuri pentru organizarea alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților, ca urmare a încetării mandatului Parlamentului ales în anul 2016, este neconstituțională, în ansamblul său, contravenind prevederilor art. 1 alin. (5) și art. 63 alin. (1) din Legea fundamentală.**

Judecător,

Daniel Marius Morar

HOTĂRÂRI ALE GUVERNULUI ROMÂNIEI

GUVERNUL ROMÂNIEI

HOTĂRÂRE

privind aprobarea bugetului de venituri și cheltuieli rectificat pe anul 2020 pentru Societatea Complexul Energetic Oltenia — S.A., aflată sub autoritatea Ministerului Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri

În temeiul art. 108 din Constituția României, republicată, și al art. 4 alin. (1) lit. a), art. 10 alin. (2) lit. b)—d) și alin. (4) din Ordonanța Guvernului nr. 26/2013 privind întărirea disciplinei financiare la nivelul unor operatori economici la care statul sau unitățile administrativ-teritoriale sunt acționari unici ori majoritari sau dețin direct ori indirect o participație majoritară, aprobată cu completări prin Legea nr. 47/2014, cu modificările și completările ulterioare,

Guvernul României adoptă prezenta hotărâre.

Articol unic. — Se aprobă bugetul de venituri și cheltuieli rectificat pe anul 2020 pentru Societatea Complexul Energetic Oltenia — S.A., aflată sub autoritatea Ministerului Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri, prevăzut în anexa care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

PRIM-MINISTRU
LUDOVIC ORBAN

Contrasemnează:

p. Ministrul economiei, energiei
și mediului de afaceri,

Daniela Nicolescu,
secretar de stat

Ministrul muncii și protecției sociale,

Victoria Violeta Alexandru

Ministrul finanțelor publice,

Vasile-Florin Cițu

MINISTERUL ECONOMIEI, ENERGIEI ȘI MEDIULUI DE AFACERI
Societatea Complexul Energetic Oltenia — S.A.

BUGETUL DE VENITURI ȘI CHELTUIELI
rectificat pe anul 2020

– mii lei –

		INDICATORI	Nr. rd.	Propunere rectificare an curent 2020
0	1	2	3	4
I.		VENITURI TOTALE (Rd.1=Rd.2+Rd.5)	1	2.260.573
	1	VENITURI TOTALE din exploatare, din care:	2	2.210.453
		a) subvenții, cf. prevederilor legale în vigoare	3	
		b) transferuri, cf. prevederilor legale în vigoare	4	
	2	VENITURI FINANCIARE	5	50.120
II		CHELTUIELI TOTALE (Rd.6=Rd.7+Rd.19)	6	3.397.521
	1	CHELTUIELI DE EXPLOATARE, (Rd. 7= Rd.8+Rd.9+Rd.10+Rd.18)	7	3.227.024
		A. cheltuieli cu bunuri si servicii	8	532.125
		B. cheltuieli cu impozite, taxe si varsaminte asimilate	9	104.180
		C. cheltuieli cu personalul, (Rd.10=Rd.11+Rd.14+Rd.16+Rd.17) din care:	10	1.142.703
		C0 Cheltuieli de natură salarială (Rd.11=Rd.12+Rd.13)	11	1.027.976
		C1 ch. cu salariile	12	855.386
		C2 bonusuri	13	172.590
		C3 alte cheltuieli cu personalul, din care:	14	60.738
		cheltuieli cu plăți compensatorii aferente	15	63
		C4 Cheltuieli aferente contractului de mandat si a altor organe de conducere si control, comisii si comitete	16	6.500
		C5 Cheltuieli cu contribuțiile datorate de angajator	17	47.489
		D. alte cheltuieli de exploatare	18	1.448.016
	2	CHELTUIELI FINANCIARE	19	170.497
III		REZULTATUL BRUT (profit/pierdere) (Rd.20=Rd.1-Rd.6)	20	-1.136.948
IV	1	IMPOZIT PE PROFIT CURENT	21	0
	2	IMPOZIT PE PROFIT AMÂNAT	22	
	3	VENITURI DIN IMPOZITUL PE PROFIT AMÂNAT	23	
	4	IMPOZITUL SPECIFIC UNOR ACTIVITĂȚI	24	
	5	ALTE IMPOZITE NEPREZENTATE LA ELEMENTELE DE MAI SUS	25	
V		PROFITUL/PIERDEREA NETĂ A PERIOADEI DE RAPORTARE (Rd. 26=Rd.20-Rd.21-Rd.22+Rd.23-Rd.24-Rd.25), din care:	26	
	1	Rezerve legale	27	
	2	Alte rezerve reprezentând facilități fiscale prevăzute de lege	28	
	3	Acoperirea pierderilor contabile din anii precedenți	29	
	4	Constituirea surselor proprii de finanțare pentru proiectele cofinanțate din împrumuturi externe, precum și pentru constituirea surselor necesare rambursării ratelor de capital, plății dobânzilor, comisioanelor și altor costuri aferente acestor împrumuturi	30	
	5	Alte repartizări prevăzute de lege	31	
	6	Profitul contabil rămas după deducerea sumelor de la Rd. 27, 28, 29, 30, 31 (Rd. 32= Rd.26-(Rd.27 la Rd. 31)>= 0)	32	
	7	Participarea salariaților la profit în limita a 10% din profitul net, dar nu mai mult de nivelul unui salariu de bază mediu lunar realizat la nivelul operatorului economic în exercițiul financiar de referință	33	
	8	Minimum 50% vărsăminte la bugetul de stat sau local în cazul regiilor autonome ori dividende convenite acționarilor, în cazul societăților/ companiilor naționale și societăților cu capital integral sau majoritar de stat, din care:	34	0
	a)	- dividende convenite bugetului de stat	35	0
	b)	- dividende convenite bugetului local	36	
	c)	- dividende convenite altor acționari	37	

*) Anexa este reprodusă în facsimil.

		INDICATORI	Nr. rd.	Propunere rectificare an curent 2020
0	1	2	3	4
	9	Profitul nerepartizat pe destinațiile prevăzute la Rd.33 - Rd.34 se repartizează la alte rezerve și constituie sursă proprie de finanțare	38	0
VI		VENITURI DIN FONDURI EUROPENE	39	583
VII		CHELTUIELI ELIGIBILE DIN FONDURI EUROPENE, din care	40	583
	a)	cheltuieli materiale	41	290
	b)	cheltuieli cu salariile	42	238
	c)	cheltuieli privind prestarile de servicii	43	55
	d)	cheltuieli cu reclama și publicitate	44	0
	e)	alte cheltuieli	45	0
VIII		SURSE DE FINANȚARE A INVESTIȚIILOR, din care:	46	600.000
	1	Alocații de la buget	47	
		alocații bugetare aferente plății angajamentelor din anii anteriori	48	
IX		CHELTUIELI PENTRU INVESTIȚII	49	600.000
X		DATE DE FUNDAMENTARE		
	1	Nr. de personal prognozat la finele anului	50	12.681
	2	Nr. mediu de salariați total	51	12.815
	3	Castigul mediu lunar pe salariat (lei/persoană) determinat pe baza cheltuielilor de natură salarială	52	6.407
	4	Câștigul mediu lunar pe salariat (lei/persoană) determinat pe baza cheltuielilor de natură salarială, recalculat cf. Legii anuale a bugetului de stat	53	6.068
	5	Productivitatea muncii în unități valorice pe total personal mediu (mii lei/persoană) (Rd.2/Rd.51)	54	172
	6	Productivitatea muncii în unități valorice pe total personal mediu recalculată cf. Legii anuale a bugetului de stat	55	166
	7	Productivitatea muncii în unități fizice pe total personal mediu (cantitate produse finite/ persoană)	56	
	8	Cheltuieli totale la 1000 lei venituri totale (Rd. 57= (Rd.6/Rd.1)x1000)	57	1.503
	9	Plăți restante	58	42.599
	10	Creanțe restante	59	720.000

*) Rd.52 = Rd.151 din Anexa de fundamentare nr.2

**) Rd.53 = Rd.152 din Anexa de fundamentare nr.2

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
și IBAN: RO12TREZ70050699XX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
(alocat numai persoanelor juridice bugetare)

Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro

Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.73, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72

Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

5 948493 251040